

BEDENSEL ZARARLARDA ZAMANAŞIMININ BAŞLANGICI

I- BEDENSEL ZARARLAR

818 sayılı Borçlar Kanunu 46.maddesine göre : "Bedensel zarara uğrayan kimse büsbütün veya kısmen çalışamamasından ve ilerde ekonomik yönden uğrayacağı yoksunluktan kaynaklanan zarar ve ziyarı ile bütün masraflarını isteyebilir" denilmesine;

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu 54.maddesinde "Bedensel zararların: 1.Tedavi giderleri, 2.Kazanç kaybı, 3.Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar, 4.Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar" olarak bölümlendirilmesine göre, tazminat istemeyi gerektirecek bir olay sonucu yaralanan kişinin maddi zararları, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 14-19 maddelerindeki ve ondan önce 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 11-20.maddelerindeki tanımlardan da yararlanılarak şöyle bölümlendirilecektir:

- 1) Geçici işgöremezlik nedeniyle iş ve kazanç kaybı
- 2) Sürekli işgöremezlik (kalıcı sakatlık) nedeniyle çalışma gücü ve kazanç kaybı
- 3) Tedavi giderleri ve tüm iyileşme sürecinde yapılan her türlü masraflar.
- 4) Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar

Şimdi bunları ayrı ayrı gözden geçirelim:

1- Geçici işgöremezlik durumu

a) Kaza geçiren kişinin, kalıcı sakatlık durumu söz konusu olmayıp, bir süre tedavi görmesi, iyileşinceye kadar çalışamaması ve bu yüzden iş ve kazanç kaybına uğramış bulunması "geçici işgöremezlik"tir. Yargıtay kararlarında buna "mesleki işten kalma süresi" veya "çalışılamayan süre" denilmektedir.

Yalnızca meslek sahipleri ve çalışıp kazanç elde etmekte olanlar değil, tedavi ve iyileşme süresince günlük işlerini yapamayanlar, örneğin kaza sonucu yaralanma nedeniyle kendi ev hizmetlerini bir süre yapamayan ev kadınları da "geçici işgöremezlik tazminatı" isteyebilirler. Hattâ, trafik kazasında yaralanıp bir süre okuluna gidemeyen ve bu yüzden yıl kaybına uğrayan öğrenci de, çalışma yaşamına bir yıl geç atılacak olması nedeniyle gelecekteki kazanç kaybını tazminat olarak isteyebilir.

b) Geçici işgöremezlik süresi, yalnızca tıbbi tedavi süresi ile sınırlı değildir. Ayrıca iyileşme (yeniden çalışmaya başlama) süresi sözkonusudur ve bu süre tedavi süresinden daha uzun olabilir. Örneğin, hastaneden taburcu olduktan sonra, bir süre evde dinlenme gerekli görülebilir. İyileşme süresi, yapılan işe, mesleğe ve bedensel zararın türüne göre farklı olabilir. Bacağı kırılan bir kimse masa başı işler yapıyorsa onun iyileşme süresi

kısa olacak; bedenini kullanarak çalışma durumunda olan kişinin iyileşme süresi uzayacaktır. Hele ağır işlerde çalışma durumu varsa iyileşme süresi daha da uzun olacaktır.

Geçici işgöremezlik nedeniyle hukuk mahkemelerinde açılan davalarda çoğu kez bir hususa dikkat edilmemekte, ceza davasında Adli Tabip tarafından verilen "iş ve güçten kalma" raporları işgöremezlik süresine esas tutulmak istenmektedir. Oysa, Yargıtay'ın yerleşik kararlarına ve Adli Tıp Kurumu uygulamasına göre, ceza davasında alınan "iş ve güçten kalma" raporları ceza uygulaması yönünden geçerli ve "Adli Şifa" süresini belirleyen bir raporlardır. Oysa, hukuk mahkemesinde açılan tazminat davalarında söz konusu süre "Adli Şifa" süresi, bir başka deyişle olağan "iş ve güçten kalma" süresi değil, "Tıbbi Şifa" süresi, bir başka deyişle "tam iyileşme" veya "mesleki işten kalma" süresi ya da "çalışılamayan süre"dir. İşte bu sürenin farklı bir yöntemle belirlenmesi, yaralanan kişinin mesleği, yaptığı işin özellikleri, bu işi yaparken daha çok hangi organını kullandığı, işyeri ile evi arasındaki uzaklık ve buna göre gidip gelme zorlukları gibi durumlar yöntemince araştırıldıktan, gerekiyorsa tanık da dinlendikten sonra, uzman bilirkişilerden görüş alınmak suretiyle ne kadar sürede yeniden işe başlayabileceği belirlenmek ve buna göre sonuca ulaşmak gerekmektedir.

c) Geçici işgöremezlik durumunun, sigorta kapsamında olmadığı gibi yaygın bir kanı olup, bu tür zararlar, araç hasarlarında söz konusu "kazanç kaybı" ile karıştırılmakta; mesleki işten kalma süresindeki kazanç kayıplarına ilişkin istekler sigorta şirketlerince geri çevrililmektedir. Oysa bu yanlıştır.

Yargıtay'ın bu konudaki görüşleri kesindir. Taşımacı veya işleten "geçici işgöremezlik" zararlarından sorumlu olduklarına ve sigortacı da bu sorumluluğu belli bir oranda üzerine almış bulunduğu göre, kaza geçiren kişinin iyileşme süresi içerisindeki "kazanç kayıplarından" veya her türlü maddi zararlarından sigortacı da sorumludur ve bu tür tazminat isteklerinin yerine getirilmesi zorunludur.

Yargıtay'ın doğrudan sorumluluk sigortalarıyla ilgili bir kararında "Trafik kazası sonucu uğranılan maddi zarar sebebiyle, kişinin işinden ve gücünden kaldığı süre içinde oluşan gelir kaybından zorunlu mali sorumluluk sigortacısı sorumludur" denilerek bu konuya, sigortacı yönünden, açıklık getirilmiştir.

2- Sürekli işgöremezlik (kalıcı sakatlık) durumu
a) İş Hukukunda ve Sosyal Güvenlik Yasalarında "sürekli işgöremezlik" olarak adlandırılan bedensel zararlara "kalıcı sakatlık" denildiği gibi, Yargıtay kararlarında ve Adli Tıp Kurumu raporlarında "beden gücü kaybı" veya "çalışma gücü kaybı" ya da "meslekte kazanma gücü kaybı" da denilmektedir.

b) Adli Tıp dilinde, "kalıcı" bedensel zararlar, iki ana bölüme ayrılmaktadır: 1) Organ yitimi, 2) Organ zayıflaması.

Organ yitimi, genellikle el, ayak, kol, bacak, göz gibi organlardan birinin ya da bir kaçının yitirilmesidir. Ayrıca iç organlar ile beş duyu da (görme, işitme, tatma, koklama, dokunma) organ sayılmaktadır.

Organ zayıflaması, kişinin bedensel yapısını oluşturan organlardan birinin veya bir kaçının işlevinin azalması veya büsbütün işlevsiz kalmasıdır.

Bunların dışında, kişinin geçirdiği kaza veya uğradığı saldırı sonucu aklını ve belleğini yitirmesi, ya da ruhsal ve sinirsel dengesinin bozulması, yüzünde kalıcı iz oluşması veya yüz biçiminin değişmesi (estetik zararlar) ayrı bir derecelendirme ve değerlendirmeyi gerektirmektedir.

Beden bütünlüğünden bir organın eksilmesi, kopması veya işlevinin azalması ya da ussal ve ruhsal dengenin bozulması veya görüntünün değişmesi, kişinin işgörmeye yeteneğini azaltır, ya da büsbütün ortadan kaldırır. Bu durum kazanç kaybı veya kazanç eksilmesi sonucunu doğurduğu gibi, kişinin olağan yaşamını da zorlaştırır.

c) Sürekli işgöremezlik zararları, beden gücü kayıp oranlarına göre de ikiye ayrılmakta, bunlar: 1) Sürekli kısmi işgöremezlik , 2) Sürekli tam işgöremezlik olarak adlandırılmaktadır.

Sürekli kısmi işgöremezlik, organ eksilmesi veya organ zayıflaması sonucu beden gücünün belli bir oranda azalması durumudur. Bu durumdaki kişi çalışmasını sürdürebilir ise de, yaşlılarına ve aynı işi yapanlara göre (sakatlığı oranında) daha fazla güç ve çaba harcayacağından, kazançlarında bir azalma olmasa bile (sakatlığı oranında) tazminat isteme hakkı bulunduğu kabul edilmekte; buna öğretide ve Yargıtay kararlarında "güç kaybı-efor kaybı" kuramı denilmektedir.

Sürekli tam işgöremezlik, beden gücünün bütünüyle yitirilmesi durumudur. Bu durumdaki kişi artık çalışamayacak ve kazanç elde edemeyecektir. Bu nedenle tazminatı yüzde yüz oranı üzerinden hesaplanacak, giderek başkasının yardımıyla yaşamını sürdürmesi zorunluluğu varsa, ayrıca tazminat tutarına bakıcı giderleri de eklenecektir.

3- Maddi ve manevi zararlar
Beden bütünlüğü bozulan kişi, eğer tam işgöremez duruma girmişse, hiç çalışmayıp tümüyle kazançtan yoksun kalır; ya da belli oranda sakat kalmışsa, çalışıp kazanç elde etmede zorlanır, yaşlılarına göre daha çok güç ve çaba harcaması gerekir; sakatlığı oranında iş ve çalışma yaşamı daha kısa sürer. İşte bu gibi durumlarda, bedensel zarara uğrayanın işgöremezlik derecesi, kusura katılımı, işgörebilirlik (aktivite) süresi, gerçek veya olası kazançları gibi hesap unsurları gözetilerek maddi zararı belirlenir ve sorumlulardan maddi tazminat istenir. Ayrıca, beden gücünde hiç eksilme olmasa bile, sırf kaza geçirmiş veya saldırıya uğramış olmak, bu yüzden ruhsal sıkıntı geçirmek, korkmak, üzülmek, acı çekmek gibi durumlar nedeniyle manevi tazminat istenebilir. ()

II- BEDENSEL ZARARLARIN ÖĞRENİLMESİ
BEDENSEL ZARARLARDA ZAMANAŞIMININ BAŞLANGICI

Bedensel zararlar da zamanasımının başlangıcı, olay tarihi ya da tazminat sorumlusu ile zararın öğrenilme günü değil, sürekli sakatlığa ilişkin kesin raporun ortaya çıktığı ve öğrenildiği tarihtir. Bu konuda Yargıtay'ın 1958 yılından beri değişmeyen ve sürekli biçimde yinelenen yerleşik kararları ile şu ilkeler oluşmuştur:

1. Bedensel zarar, sürekli sakatlığa ilişkin kesin raporla öğrenilir.
2. İyileşme sürecinin uzaması durumunda, bedensel zararın gelişimi beklenmeli; gelişme ve değişimin tamamlanmasından ve kesin sakatlığın ortaya çıkmasından sonra, yetkili sağlık kurullarının verecekleri "kesin rapor"un duruşmada açıklanmasından veya öğrenilmesinden sonra zamanasımı işlemeye başlayacaktır.
3. Sürekli işgöremezlik oranında her artış, ayrı bir olgudur. Her birinin öğrenme gününden başlayarak yeni bir zamanasımı işlemeye başlar. Her yeni olgu, yeni bir dava konusudur.
4. Sonradan ortaya çıkan, beklenmeyen ve önceden kestirilemeyen durumlarda, zamanasımı kavramını en geniş biçimde yorumlamak ve yasa boşluklarını doldurmak gerekecektir. Günümüzde teknolojinin yarattığı tehlikelerin çok uzun yıllar sonra ortaya çıktığı dikkate alınarak "zararın gerçekleştiği" ve "zararın dava yoluyla istenebilir nitelik kazandığı" tarih, aradan kaç yıl geçmiş olursa olsun, zamanasımının başlangıcı kabul olunmalıdır. Örneğin, nükleer enerjilerin, radyasyon saçan aygıtların, termik santrallerin, fabrikaların ve motorlu araçların yaydığı gazların, kurum ve tozlarla havada artan karbon monoksit ve kükürt dioksitlerin, hormonlu yiyeceklerin, yan etkili denetimsiz ilaçların, sorumsuz sanayicilerin doğayı, çevreyi, insan sağlığını hiçe sayarak kazanç hırsıyla piyasaya sürdükleri çeşitli ürünlerin ve bu tür üretimlerle bozulan dengelerin yarattığı bedensel zararlar, Borçlar Yasası'nın 60.maddesindeki on yıllık süreden çok sonraları ortaya çıkmış ise, bu gibi durumlarda yasa boşluğunun doldurulması, yasanın öngördüğü ve adaletin gerektirdiği gerçek amaç doğrultusunda kararlar verilmeli, bu yönde yargısal inançlar oluşturulmalıdır. Kuşkusuz bu gibi durumlarda zamanasımının, uzun yıllar sonra ortaya çıkan bedensel zarara ilişkin (yetkili sağlık kurullarının verdiği) kesin raporun zarar görenlerce öğrenilmesinden sonra işlemeye başlaması gerekmektedir.

Aşağıdaki bölümlerde bu dört ilkenin ayrıntılı açıklamaları yapılmış ve Yargıtay kararlarından örnekler verilmiştir. Buna göre:

- 1- Zarar, kesin raporla öğrenilir. Haksız eylemden zarar gören kişinin, ne tür ve ne oranda zarara uğradığını hemen bilmesi olanaksızdır; aşağı yukarı bunu kestirmesi de kendisinden beklenemez ve istenemez. Ancak tedavi gördükten sonradır ki zararın niteliği ve kapsamı az çok ortaya çıkar; tedavi yapan hekimin tanısı ve tanımlaması da çalışma gücündeki eksilmeyi belirlemede yeterli olamaz. Yaralanan kişi tıp mesleğinden biri, bir hekim olsa dahi sağlık kurulundan geçmedikçe beden gücü kayıp oranını kestiremez. Bu yüzden öğretide ve yüksek mahkemelerin kararlarında "öğrenme" olgusuna ilişkin genel görüşlerden farklı olarak, bedensel zararlar için ayrı ve özel tanımlamalar yapılmış ve denilmiştir ki:

"Bedensel zararların kapsamı pek güç öngörülebilir, bundan dolayı da zamanaşımı süresinin başlangıcını belirlemede büyük bir özen gösterilmeli, sakıngan davranılmalıdır." () "Sürekli çalışma gücünün kaybı saptanır saptanmaz zamanaşımını yürütmek ve davacıyı, henüz zararın kapsamını bilmeden ilerdeki ağırlaşma ya da düzelme olasılıklarını kestirmeye (tahmin etmeye) ve dava açmaya zorlamak yerinde değildir." () "Sakatlığın derecesi ve meydana getireceği kazanç yoksunluğu oranı anlaşılır hale gelince zararın öğrenilmesi tamamlanmış olur." () "Bedensel zararlarda BK. m. 60'taki bir yıllık zamanaşımı, ancak kesin teşhisten, özellikle sürekli sakatlığa ilişkin kesin raporun öğrenilmesinden sonra işlemeye başlar. () Yargıtay'ın 1958 yılından beri oluşagelen kararlarında (bazı sapmalar dışında) bedensel zararlarla ilgili kesin raporun öğrenilmesinden sonra zamanaşımının işlemeye başlayacağı görüşleri yer almış bulunmaktadır. Bu konuda bilinen en eski kararlardan biri 4.HD.nin 17.04.1958 tarihli, diğeri Hukuk Genel Kurulu'nun 28.10.1959 tarihli kararlarıdır.

Hukuk Genel Kurulu'nun 28.10.1959 gün E.1959/4/62 - K.1959/49 sayılı kararı'nın değişik kaynaklardan derlenen özet açıklaması:

"Tren kazasında yaralanan ve sakat kalan kişi sürekli işgöremezlik durumunu, kaza tarihinde değil, ancak kesin raporun verilmesinden sonra öğrenilebilir. Bu nedenle BK. 60. maddesinin uygulanmasında zamanaşımının, sürekli işgücü kaybının öğrenildiği, yani "kesin raporun alındığı" tarihten başlatılması gerekir. Zararın niteliği ve kapsamı anlaşılmadan mutlaka kazanın olduğu tarihten bir yıl içinde dava açılması gerektiği yolundaki görüş, BK 60. maddesinin "zararı öğrenme kavramı"na uygun düşmez. Aynı kanunun 46. maddesi, zarar göreni kollayan hükümleri içerir. Bu maddeden, zarar göreni korumayan bir anlam çıkarılarak, zarar görenin zararının nitelik ve kapsamını öğrenmeden dahi dava açmak olanağı bulunduğunu ileri sürmek ve zamanaşımının gerçekleştiğini söylemek doğru değildir." ()

HGK.nun 1959 yılına ait bu kararından önce 4. Hukuk Dairesi'nin 17.4.1958 gün 10466/2440 sayılı kararı şöyledir:

"Sürenin başlangıcı, zarar görenin iyi olmayacak derecede sakat kaldığını öğrendiği tarihtir. Bu gibi hallerde, kazanın meydana geldiği tarihte zarar görenin zararı öğrenmiş bulunduğunu kabul ve farz etmek isabetli sayılamaz." ()

Bu iki eski karardan sonraki karar örnekleri aşağıda ayrı bir bölümde verilmiştir.

2- İyileşme sürecinin ve gelişen durumların tamamlanmasından sonra alınacak kesin raporun "öğrenilmesi" ile zamanaşımı işlemeye başlayacaktır. Davacının bedensel zarara uğradıktan sonra hastanede kaldığı, ameliyat olduğu, tedavisinin devam ettiği "iyileşme süreci" ile sonradan ortaya çıkan sağlık sorunlarını ve işgöremezlik (maluliyet) artışını birbiriyle karıştırmamalıdır. Öğretide ve Yargıtay kararlarında "gelişen durum" ya da "gelişmekte olan bir durum"dan söz edildiğinde, bunun, olay gününden başlayarak "iyileşme sürecinin" henüz sona ermediği,

rahatsızlığın henüz kesin rapor alınabilecek kıvama gelmediği biçiminde anlaşılması; buna karşılık sürekli işgöremezlik (maluliyet) artışlarının ayrı bir olgu, yeni bir dava konusu ve yeni bir zamanaşımının başlangıcı olarak ele alınması ve algılanması gerektiği kanısındayız.

Öğretide bu gibi durumlar şöyle açıklanmıştır: "Yaralanan kimse bir süre hastanede yatmak, ameliyat geçirmek zorunda kalabilir. Böyle olaylarda, uğranılan zararın miktarı çoğu kez zamanla, müşahade, tedavi ve ameliyat safhalarının geçirilmesinden sonra anlaşılır. Öte yandan zarar gören, zaman içerisinde önceden tahmin edemeyeceği yeni bir zarara uğrarsa, örneğin bedensel zarara uğrayan kişi sonradan bu nedenle sakat kalırsa, bu yeni zarar yeni bir tazminat hakkı doğurur ve bu yeni tazminat istemine ilişkin zamanaşımı süresi de zarar görenin bu yeni zararı öğrendiği tarihten işlemeye başlar." ()

Burada çok özlü biçimde "iyileşme süreci" ile "sonradan ortaya çıkan bedensel zararlar" arasındaki ayrım gösterilmiş, "gelişmekte olan durum" sözü ile olay gününden tedavinin sona erme gününe kadar olan "iyileşme süresi"nin anlaşılması gerektiği vurgulanmıştır. Bir başka anlatım da şöyledir: "Bir kimsenin bir haksız fiil sonucu sakat kalması halinde, sakatlığı derecesi ve meydana getireceği kazanç yoksunluğu oranı anlaşılır hale gelince zararın öğrenilmesi tamamlanmış olur. Eğer gelişen duruma göre zararın kapsamını tayin etmek mümkün değil ise, mesela bir haksız fiil sonucu hastanede yatan kimsenin sağlık durumunda ne gibi bir gelişme olacağı, sakat kalıp kalmayacağı, kalacaksa sakatlık derecesi belli değilse, gelişme tamamlanıp dava açmaya elverişli bilgiler elde edilinceye kadar zamanaşımı işlemeye başlayamaz." ()

Şöyle de denilmektedir: "Zarar gören, bir davaya dayanak olabilecek yeterlilikte zararın varlığı, niteliği ve temel unsurları ile ilgili durumları öğrendiği zaman , zararı biliyor sayılır. Eğer zararın kapsamı, gelişen bir durumdan ileri geliyorsa, bu gelişme sona ermeden önce zamanaşımı işlemeye başlayamaz. Öte yandan yeni olayların sonucu olarak, zarara uğrayanın önceden tahmin edemeyeceği yeni bir zarar doğmuşsa, örneğin bedensel zarara uğrayan sonradan hastalanmışsa, bu yeni zarar yeni bir tazminat hakkı doğurur. Bu halde yeni tazminat için zamanaşımı süresi zarara uğrayanın yeni zararı öğrendiği tarihten itibaren yürür." ()

Öğretide sıkça yer alan İsviçre F.M.nin bir kararında da şöyle denilmiştir: "Eğer zararın kapsamı gelişen bir durumdan ileri geliyorsa, gelişme sona ermeden önce zamanaşımı işlemeye başlayamaz; ayrıca, belki de zarar görenin, haksız eylemin sonuçlarının akışını ve zararın son durumunu değerlendirebilmesi için belirli bir sürenin daha geçmesi gerekecektir. Özellikle tıbbi tedavi ya da geçici veya sürekli çalışma gücü kaybından dolayı yoksun kalınan kazancın zaman içinde uzayıp sürmesi durumlarında bu olasılık gerçekleşecektir." (19.11.1963 tarihli karar) ()

İyileşme süreci ve gelişen durumlarla ilgili (sonradan ortaya çıkan yeni sakatlık durumları dışındaki) Yargıtay karar örnekleri aşağıda ilgili bölümdedir.

3- Sürekli işgöremezlik oranında her artış ayrı bir olgudur. Her birinin öğrenme gününden başlayarak yeni bir zamanaşımı işlemeye başlar. Her yeni olgu, yeni bir dava konusudur.

Yukarda "iyileşme süreci ve gelişen durumlar" ile işgöremezlik derecesinin sonradan artışlarına ilişkin "yeni olgu"ların birbirleriyle karıştırılmaması gereği üzerinde durmuştuk. Öğretide de belirtildiği üzere, her yeni olgu yeni bir "zarar" ve yeni bir "tazminat istemi"dir ve zamanaşımı süresi de bu yeni zararın öğrenildiği günden başlar. ()

Yargıtay kararlarında bu ayrımın tipik örneği "manevi tazminat" davalarına ilişkin kararlarda da görülür. Normal koşullarda süregelen bir davada manevi tazminat istemi artırılamaz, örneğin ilk davadan sonra maddi tazminatın kalan kısmı için açılan ikinci davada manevi tazminat miktarının artırılması olanaksız ise de, artan maluliyet nedeniyle açılacak yeni bir davada, önceki davalardan ayrı olarak, yeni öğrenilen "artan zarar" karşılığı ayrıca manevi tazminat istenebilir. Örneğin, Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin 2.10.1997 gün 5684-5979 sayılı kararında (YKD 1998/7-1045) "artan maluliyet nedeniyle manevi tazminat isteyebileceği" açıklanmıştır. Aynı konuda yıllar öncesine ait 9. Hukuk Dairesi'nin 20.10.1970 gün 6410-10871 sayılı kararında da artan maluliyet nedeniyle manevi tazminat istenebileceği görüşü açıklanmış ve "meslek hastalığı sebebiyle malul kalan işçi maddi ve manevi tazminat hakkını hüküm altına aldırdıktan sonra, artan maluliyet derecesi için yeniden manevi tazminat isteyebilir." denilmiştir. (İş Hukuku Der. 1971/3-6)

Bedensel zararlarda her artışın yeni bir olgu ve yeni bir dava konusu olacağına, zamanaşımını da bu yeni durumun öğrenilmesinden sonra işlemeye başlayacağına ilişkin Yargıtay kararlarından örnekler ilgili bölümündedir.

4- Sonradan ortaya çıkan (beklenmeyen ve önceden kestirilemeyen) durumlar Yukardaki bölümde incelenen sürekli işgöremezlik artışları ile bu bölümde ele alınacak olan "önceden kestirilemeyen ve beklenmeyen" ve sonradan ortaya çıkan bedensel rahatsızlıkları da birbirlerinden ayırmak gerekmektedir. İşgöremezlik (maluliyet) artışları, daha önce sağlık kurulu raporuyla saptanan ve artık bedenin neresinde ve ne olduğu bilinen rahatsızlığın zamanla artarak, işgöremezlik derecesinin (beden gücü kayıp oranının) yükselmesi biçiminde ortaya çıkmakta iken, Tedavi sırasında ve sonrasında görülemeyen, tanımlanamayan (teşhis edilemeyen) ve sonradan beklenmedik biçimde, belki de aylar ve yıllar sonra ortaya çıkabilen ve nedeni geçirilen kaza ve uğranılan haksız eyleme bağlı olan (neden sonuç ilişkisi kurulabilen) bedensel zararları ayrıca incelemek gerekmektedir.

Örnek vermek gerekirse, meslek hastalığına yakalanan ve işgöremezlik derecesi belirlenip buna göre açtığı tazminat davası sonuçlandıktan sonra aynı meslek hastalığından işçinin ölmesi, trafik kazasında bacağı sakatlanan ya da kesilen kişide sonradan dolaşım bozukluğu görülmesi, radyasyondan etkilenen kişinin yıllar sonra kanser hastalığına yakalanması, geçirilen kazadan uzun süre sonra omurga, böbrek, kalp

rahatsızlıklarının ortaya çıkması v.b. Bütün bu ve benzeri durumlarda, zararın ortaya çıkıp kesin tanı (teşhis) konulduktan, daha doğrusu kesin rapor verildikten sonra zamanaşımı işlemeye başlayacaktır.

On yıldan sonra ortaya çıkan bedensel zararlar için, Borçlar Yasası 125. maddesinin uygulanması yönünden bir sorun yoksa da, Borçlar Yasası 60. maddesindeki on yıllık kesin (mutlak) sürenin aşılabılıp aşılamayacağı konusundaki görüşler belirgin değildir. Bu konuda, günümüzde teknolojinin yarattığı tehlikelerin çok uzun yıllar sonra ortaya çıktığı dikkate alınarak "zararın gerçekleştiği" ve "dava yoluyla istenebilir nitelik kazandığı" tarih, aradan kaç yıl geçmiş olursa olsun, zamanaşımının başlangıcı kabul olunmalıdır.

Borçlar Yasasının 60. maddesinde (en fazla) on yıl olarak belirlenen üst sınırın aşılp aşılamayacağı, bir başka deyişle, zararın on yıldan sonra doğmuş olması durumunda, zarar görenin tazminat isteme hakkını kullanıp kullanamayacağı bugün tartışılan konulardandır. Kimileri "zarar verici eylem ve olayın zararlı etki ve sonuçlarının, bu eylem ve olayın sona ermesinden başlayarak on yıldan daha uzun bir süre sonunda ortaya çıkması durumunda, on yıllık sürenin mutlak olarak uygulanmasının, zarar göreni haksızlığa uğratacağı" görüşünü dile getirmekte iseler de, () öğretide ve uygulamada egemen görüş, zararın on yıldan sonra doğmuş olması durumunda alacağın zamanaşımına uğrayacağı yönündedir. Bir Yargıtay kararında denildiği üzere, on yıl içinde zarar veya sorumlu öğrenilemediği için bir yıllık zamanaşımı işlemeye başlamamış olsa dahi haksız eylemin işlendiği günden bu yana on yıl geçmiş ise, tazminat davası açma hakkı zamanaşımına uğramış olur.() Ancak gene bu görüştekilere göre, eylem ya da olay gününden anlaşılması gereken, "zarara yol açan eylemin tamamlandığı" veya "süregeleyen bir eylem ve zararın sona erdiği" ya da "gelişen bir durum sözkonusu ise gelişmenin tamamlandığı" gündür.

Görüşler ne kadar yumuşatılırsa yumuşatılsın, nice ayraçlar konulursa konulsun, günümüz teknolojilerinin saçtığı (önceden kestirilemeyen) tehlikelere, aşırı körüklenen üretim-tüketim ilişkilerine yanıt verecek nitelikte değildir. Nükleer enerjilerin (Çernobil olayı gibi), radyasyon saçan aygıtların, radyo-televizyon ve baz istasyonlarının, yüksek gerilim hatlarının, termik santrallerin, fabrikaların, motorlu araçların yaydığı gaz, kurum ve tozlarla havada artan karbon monoksit ve kükürt dioksit oranlarının, sülfür-dioksit gazı ile su buharının birleşmesinden ortaya çıkan sülfürik asitin, hormonlu yiyeceklerin, denetimsiz ilaçların etkileri sonucu on yıllar sonra ortaya çıktığı söylenen akciğer kanseri, kalp hastalıkları, bronşit, astım, damar sertliği, iştahsızlık, isteksizlik ve iç sıkıntısı biçiminde kendini gösteren ve kişileri sağlıksız ve mutsuz eden çeşitli ruhsal dengesizlikler karşısında, Borçlar Yasası 60. maddesindeki on yıllık sürenin yeterli olmayacağı açıktır. Buna öncelikle yasa koyucunun çözüm bulması ve haksız eylemlerle toplumsal sorumluluklara özgü (sınırsız denebilecek) bir zamanaşımı süresi öngörülmesi ve bu yönde yasa değişikliği yapılması gerekir. Yasa değişinceye kadar da Yargının, gereksinimlere yanıt verecek önlemler alması yönüne gidilebilir. Çünkü on yıldan sonra doğan zararların zamanaşımına uğramasına göz yummak ve böyle bir sonucu içine sindirmek hukukun temel ilkelerine aykırı düşer. Borçlar Yasası

60.maddesinin söylemine (lafzına) karşın "gerçek olmayan bir yasa boşluğu" sözkonusudur. Bu boşluğun, yasanın söylemi ile bağlı kalınmayıp, gerçek amaç (ratio legis) araştırılarak ve Medeni Yasa'nın 1. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak yargıç tarafından doldurulması gerekir.() Şöyle de denebilir: Yasadaki bir hükmün "olduğu gibi" yargıcın önündeki olaya uygulanması, yasanın gerçek amacına (ratio legis'e), hukukun temel ilkelerine ve çıkar çatışmalarına aykırı bulunuyorsa, bu "gerçek olmayan yasa boşluğu"dur. Bu durumda yasadaki düzenlemenin yetersizliğinden sözedilir.() Bu yetersizliğin yargıç tarafından giderilmesi, boşluğun doldurularak hak yitiminin önlenmesi gerekir.

Bu konuda öğretide ve uygulamada egemen olmaya başlayan görüşler, on yıldan sonra ortaya çıkan bazı zararların (belirli koşullarda zamanaşımına uğramayıp) dava edilebilme niteliklerini yitirmediği yönündedir.

Örneğin, öğretideki "zarar verici eylem ve olayın zararlı etki ve sonuçlarının on yıldan daha uzun bir süre sonunda ortaya çıkması durumunda, on yıllık sürenin mutlak olarak uygulanması, zarar gören yönünden doyurucu değildir." görüşünün bir yansıması niteliğinde () İsviçre FM.nin bir kararının açıklamasına göre, on yıl boyunca radyasyondan etkilenen ve o yöreden ayrıldıktan beş yıl sonra kansere yakalanan kişinin açtığı davaya karşı zamanaşımı defî geçerli sayılmamıştır. ()

Yargıtay'ın BK.m.60'daki on yıllık sürenin aşıldığına ilişkin bir kararı henüz elimize geçmemiş ise de, iş kazaları ve yolcu taşıma ile ilgili BK. 125. maddesindeki on yıllık sürenin (hem de) bir hayli aşıldığına ilişkin kararlarından birkaç örnek aşağıda özetlenmiştir:

Yargıtay 11.HD.21.02.1994 gün 93/6410-94/1301 sayılı kararına göre, "tren kazasında davacının yaralandığı tarih 05.01.1979 olup, kesin sakatlık derecesi 25.11.1992 tarihli raporla belli olmuş; bu tarihten sonra açılan tazminat davasında henüz zamanaşımının dolmadığı" sonucuna varılıp, mahkemenin kararı onanmıştır. (YKD.1994/7-1099)

Yargıtay 21.HD.23.03.1999 gün 98/9048-99/1982 sayılı kararında da "on yıllık zamanaşımının haksız eylem gününden değil, işgöremezlik oranının oluştuğu tarihten başlayacağı" açıklanmıştır.

Yargıtay 9.HD.30.06.1969 gün 2336-7539 sayılı kararında, "on yıllık zamanaşımının başlangıcının maluliyet artışının hekim raporu ile tespit edildiği tarih olduğu; mahkemenin on yıldan fazla bir süre geçtiği için davayı reddetmesinin doğru olmadığı, ikinci muayene tarihinde tespit edilen yeni malullüğün sebep olduğu gelir kaybı için yeniden on yıllık zamanaşımının işleyeceği" açıklanmıştır. (İş Hukuku Dergisi, 1972, sayı:39-40, sf.12)

Bu örnekler çoktur. Ancak ne var ki, B.K. m.60'daki on yıllık sürenin aşılabileceği görüşüne tam kanıt olabilecek nitelikte olmayıp, daha çok aşağıdaki bölümde işleyeceğimiz bedensel zararlarda öğrenme tarihi ile ilgilidir.

Yargıtay HGK.15.11.2000 gün ve 2000/21-1609 E. 1699 K. sayılı kararında da "Olay tarihinden yaklaşık 15 yıl sonra açılan davada, beden gücü kayıp oranının tartışmalı olması nedeniyle Adli Tıp'tan görüş sorulduğu ve davacının son ve kesin durumunun bu aşamadan sonra belli olduğu, davacı ortaya çıkan bu yeni ve kesin olguya dayanarak dava açtığına göre davanın zamanaşımına uğradığının kabulü hatalıdır." denilmiş; davacının önce %79, daha sonra %100 olarak belirlenen işgöremezlik derecelerine ilişkin raporlardaki çelişkiyi gidermek amacıyla Adli Tıp Kurumu'ndan alınan raporda kesin durumun %46.2 olarak belirlenmesinden sonra, bu yeni olguya dayanılarak 15 yıl sonra açılan davanın zamanaşımına uğramayacağı ve yerel mahkemenin direnme kararının yerinde olduğu ve onanması gerektiği sonucuna varılmıştır. (Yargı Dünyası, 2001/1-64)

BEDENSEL ZARARLARDA ZAMANAŞIMININ
BAŞLANGICINA İLİŞKİN YARGITAY KARARLARI

I- ZAMANAŞIMININ, KESİN RAPORUN ÖĞRENİLDİĞİ TARİHTEN
İŞLEMeye BAŞLAYACAĞINA İLİŞKİN KARARLAR

İşgöremezlik durumu kaza tarihinde değil, kesin raporla öğrenilir. Bu nedenle zamanaşımının kesin raporun alındığı tarihten başlatılması gerekir. Tren kazasında yaralanan ve sakat kalan kişi sürekli işgöremezlik durumunu, kaza tarihinde değil, ancak kesin raporun verilmesinden sonra öğrenilebilir. Bu nedenle BK. 60. maddesinin uygulanmasında zamanaşımının, sürekli işgücü kaybının öğrenildiği, yani "kesin raporun alındığı" tarihten başlatılması gerekir. Zararın niteliği ve kapsamı anlaşılmadan mutlaka kazanın olduğu tarihten bir yıl içinde dava açılması gerektiği yolundaki görüş, BK 60. maddesinin "zararı öğrenme kavramı"na uygun düşmez. Aynı kanunun 46. maddesi, zarar göreni kollayan hükümleri içerir. Bu maddeden, zarar göreni korumayan bir anlam çıkarılarak, zarar görenin zararının nitelik ve kapsamını öğrenmeden dahi dava açmak olanağı bulunduğunu ileri sürmek ve zamanaşımının gerçekleştiğini söylemek doğru değildir. HGK.28.10.1959 E.1959/4-62 K.1959/49 K.

Zamanaşımının başlangıcı, davacının sakat kaldığını öğrendiği tarihtir. Sürenin başlangıcı, zarar görenin iyi olmayacak derecede sakat kaldığını öğrendiği tarihtir. Bu gibi hallerde, kazanın meydana geldiği tarihte zarar görenin zararı öğrenmiş bulunduğunu kabul ve farz etmek isabetli sayılamaz. 4.HD.17.04.1958, 10466/2440

Davacının sağlık kurulu raporunu almadan önce bir tazminat davası açması mümkün değildir. Çünkü (bu raporlardan) davacıda tespit olunan cismani zararın niteliği ile gerçek kapsamının öğrenildiği (rapor tarihi) zamanaşımının başlangıcına esas tutulması gereken bir tarihtir. Davacı, trafik olayı sonunda cismani zarar uğradığını, ancak bu zararın nitelik ve kapsamının henüz belirlenemediğini, esasen zararının devamlı bir gelişim gösterdiğini ileri sürmek suretiyle fazlaya ilişkin talep hakkını saklı tutarak şimdilik kaydıyla 50.000

TL. maddi tazminat istemiştir. Bu davanın devamı sırasında davacı Ankara Numune Hastanesi Bevliye servisinde 8.7.1975 günü muayene olmuş, daha sonra 21.7.1975 gününde Ortopedi mütehassısı ve 22.7.1975 ile 3.3.1976 günlerinde de Nöroşirurji mütehassısı tarafından ayrı ayrı muayene edilmiş ve üç ayrı araz sonucu meydana gelen beden gücü kaybı ile her bir arızanın çalışma güç ve süresine etkisi tespit olunmuştur. Nihayet davacı Ankara Numune Hastanesi Sağlık Kurulu'na sevk edilmiş ve bu kurul tarafından verilen 26.10.1977 gün 21760 sayılı raporda ise (davacının uğradığı cismani zararın kendisinin %83 oranında beden gücünü kaybetmesine sebebiyet verdiği) bildirilmiştir. Görülüyor ki davacının Sağlık Kurulu Raporu almadan önce bir tazminat davası açması esasen mümkün değildir. Çünkü bu raporlardan davacıda tespit olunan cismani zararın bir gelişim gösterdiği açıkça anlaşılmaktadır. O halde zararın niteliği ile gerçek kapsamının öğrenildiği 26.10.1977 tarihi zamanaşımının başlangıcına esas tutulması gereken bir tarihtir. Bu tarihten itibaren (eski) Trafik Yasası'nın 50. maddesinde (yeni yasa m.109) öngörülen zamanaşımı dolmadan 1.6.1978 gününde açılan bu davanın esasının incelenmesi gerekirken bu yön gözetilmeksizin ikinci davanın zamanaşımından reddedilmiş olması bozmayı gerektirir. (Uygur, Borçlar K.C. I., sf. 966) 4.HD.13.05.1980, 3493-6206

Sağlık Kurulu tarafından verilen raporla bedensel zarar belirlenmiş olup, kesin rapor tarihinden başlayarak yasal süre geçmeden açılan davada zamanaşımından söz etmek mümkün değildir.

Sağlık Kurulu tarafından verilen 18.07.1978 günlü raporla davacının %29 beden gücünü kaybettiği kesinlikle tespit edilmiş bulunmaktadır. Dosyada mevcut bütün raporların incelenmesinden de anlaşılabacağı üzere, davacının bedensel zararı 18.07.1978 gününe kadar devamlı bir gelişim göstermiş ve ancak bu rapor tarihinde bedensel zarar kesinlikle belirlenebilmiştir. Bu bakımdan davacının kesin rapor tarihinden itibaren iki yıl geçmeden açtığı bu davada zamanaşımından söz etmek mümkün değildir. O halde mahkemece de benimsenen bu olgular karşısında işin esası incelenerek hüküm kurulması ancak anılan nedenlerle ve sonucu bakımından doğrudur. Ödetme kararı mahkemenin dayandığı kanıtlara göre yerindedir ve bu bakımdan onanmalıdır. 4.HD.27.3.1981, 996-4000 (Yasa HD. 1981/6-813 , no:194)

Zamanaşımı, zararın tamamen ortaya çıktığı tarihte başlar. Davacı % 10.1 oranında beden gücü kaybı sebebiyle uğradığı zararının tazminini talep etmiş, Mahkemece talep gibi verilen karar Dairemizin 7.5.1984 günlü kararıyla zamanaşımının gerçekleştiğinden bahisle bozulmuştur. Bu davada zamanaşımı süresinin başlangıç noktasının ne olduğu uyuşmazlık konusunu teşkil etmektedir. Gerçekten yerleşmiş bilimsel ve yargısal içtihatlarla göre zarar, tamamen ortaya çıktığı anda ancak gerçekleşmiş sayılabilir. Borçlar Kanunu'nun 60.maddesine göre zamanaşımının başlayabilmesi için zararı ve faili öğrenme önem taşıdığından, olayımızda zararın gerçekleşme anı belirlenmelidir. Olay 31.7.1975 günü meydana gelmiştir. 26.8.1975 günlü raporda davacıda parçalı kırık tespit edildiği, bir buçuk ay sonra tekrar kontrolü gerektiği bildirilmiş, 17.10.1975 günlü raporda ise tekrar bir ay sonra kontrol gerektiği tespit olunmuştur. Her ne kadar

9.12.1976 günlü raporda davacının bir ay iş ve gücünden kaldığı, altı haftada iyileştiği bildirilmiş ise de gerçek durum olan %10.1 beden gücü kayıp oranı 4.7.1977 tarihinde tespit olunmuştur. Dava ise 29.8.1978 tarihinde açılmış olduğundan zamanaşımı gerçekleşmemiştir. (Uygur,sf.967)

4.HD.07.05.1984, 67-662

Henüz kesin rapor alınmadan çalışma gücünün kaybı ya da azalmasına ilişkin istem saklı tutularak açılan davada davanın içeriğine aykırı bir yorum yoluyla hüküm kurulamaz. Davacı tarafından 6.8.1980 tarihli dilekçeyle açılan davada (henüz kesin rapor alınmadığı için çalışma gücünün kaybı ve azalmasına ilişkin istek saklı tutularak) sadece çalışmayıp yattığı günlere ilişkin maddi tazminat, tedavi giderleri ve manevi tazminat istenmiştir. Mahkemenin, dava dilekçesinin içeriğine aykırı olarak yorumlayıp yazılı şekilde hüküm kurmasında isabet bulunmamaktadır. Yapılacak iş, çalışma gücünün azalmasından kaynaklanan ve iktisadi geleceğin ihlalinden doğan zarara ilişkin tazminat davasına ait tarafların iddia ve savunmalarını inceleyip sonucuna göre karar vermekten ibarettir.

4.HD.15.09.1987, 2459-6366 (Yasa HD.1988/2-238 , no:119)

Vücut bütünlüğünün ihlalinden doğan zararlarda zamanaşımı süresi kesin teşhisten, özellikle sürekli sakatlığa ilişkin kesin raporun öğrenilmesinden sonra işlemeye başlar. Borçlar Kanununun 60. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen bir yıllık zamanaşımı süresi, zararın ve tazmin yükümlüsü kişinin öğrenildiği tarihten işlemeye başlar. O halde, bir yıllık sürenin işlemeye başlaması için, herşeyden önce zarar görenin, zarar verici fiil ve olayı değil zararı öğrenmesi gereklidir. Vücut bütünlüğünün ihlalinden doğan zarar, ancak bakım ve tedavi sonucunda düzenlenen hekim raporuyla belirli bir açıklığa kavuşur. Zararın mahiyet ve şumulü anlaşılmadan mutlaka haksız eylem tarihinden itibaren bir yıl içinde dava açılması gerektiği yolunda bir görüş, Borçlar Kanunu'nun 60.maddesinin "zararı öğrenme" kavramına uygun düşmez. Bu nedenledir ki, İsviçre Federal Mahkemesi gibi Yargıtay da, vücut bütünlüğünün ihlalinden doğan zararlarda bir yıllık zamanaşımı süresinin ancak kesin teşhisten, özellikle sürekli sakatlığa ilişkin kesin raporun öğrenilmesinden sonra işlemeye başlayacağını kabul etmektedir. (Prof.Dr.İsmet Sungurbey, Medeni Hukuk Sorunları C.4,sf.415 vd.,Yargıtay HGK. 20.10.1959 gün ve 4/61-59 sayılı kararı; BGE "İsviçre Federal Mahkemesi Kararları,Nesmi Külliyat, C.89,II,sf.415, BGE.89.11.402) Davaya konu olayda, küçük S.A., 01.07.1985 günü vuku bulan haksız eylem sonucunda sol gözünden yaralanmış ve uzun süren tedavi ve ameliyatlara rağmen uzuv tatili sonucunu doğuracak bir zarara uğramıştır. Doktor raporları dosyaya sunulmuş; Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları günlü tedavi kaydında davacının 05.09.1986 tarihinde ameliyat edildiği ve kontrol kaydıyla taburcu olduğu yazılıdır. Diğer bir raporda da sol gözüne 20.02.1987'de kolman ameliyatı yapıldığı belirtilmektedir. Görüldüğü üzere davanın, doktor raporları ile belli bir açıklığa kavuşması ve "uzuv tatili"nin öğrenilmesi üzerine bir yıllık süre zamanaşımı süresi geçmeden 29.06.1987 gününde açıldığı anlaşılmaktadır. Mahkemece açıklanan maddi ve hukuki olgular gözetilmeden, Medeni Kanun

320.maddesi uyarınca açılan davanın zamanaşımı nedeniyle reddedilmiş olması yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir. (Uygur,sf.966)
4.HD.07.02.1989, 11103-1026

Bedensel bütünlüğün bozulmasına ilişkin dava konusu zarar, Adli Tıp Kurumu kesin raporunun okunduğu oturum gününde öğrenilmiş olacağından, zamanaşımı süresi de bu tarihten başlayacaktır.

Davacı, 09.10.1994 tarihinde davalı Carrefour Ticaret Merkezi A.Ş.'den satın aldığı dört adet soda şişesinden bir tanesinin patlaması sonucu bir gözünün göremez hale geldiğini, öne sürerek mağazayı ve soda üreticisi firmayı dava ederek maddi ve manevi tazminat istemiştir. Davalılar soda şişesinin patlamasının davacının kusurundan ileri geldiğini, kendilerine bir kusur yüklenemeyeceğini, istenen tazminat tutarının fazla olduğunu, birleşen davada zamanaşımı süresinin geçtiğini ileri sürerek davanın reddini istemişlerdir.

Davacının olayı ve sorumluları önceden bilmesine karşın, beden bütünlüğünün bozulmasına ilişkin davaya konu olan zararını, Adli Tıp Kurumu'nun kesin raporunun okunduğu oturum gününde öğrenmiş olduğunun kabulü gerekir. Zamanaşımı süresi de bu tarihten işlemeye başlayacaktır.

13.HD.02.03.1998, 10172-1882 (İBD, 2000/1-2-3, sf. 268)

Zamanaşımının belirlenmesi yönünden, iş kazası sonucu işçide oluşan meslekte kazanma güç kaybının açık olarak saptanması gerekir. Dava, sürekli işgöremezlik nedeniyle uğranılan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacının 15.2.1985'de iş kazası geçirdiği ve bu iş kazası sonucu sol el 5. parmak bağı meydana geldiği 30.1.1985 gün 2436 sayılı Zonguldak SSK. Hastanesi rapor içeriğinden anlaşılmaktadır. Öte yandan sigortalıda oluşan kusur %6 oranında meslekte kazanma güç kaybına neden olduğu SSK. Sağlık Daire Başkanlığı'nın 7.10.1997 gün 759964 sayılı yazısından anlaşılmaktadır. Bundan başka bu tür uyuşmazlıklarda özellikle zararın başlangıcında faiz ve zamanaşımının belirlenmesi yönünden işçide oluşan meslekte kazanma güç kaybının hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeksizin saptanması gereği açıktır. Oysa işçide oluşan %6 maluliyetin oluştuğu tarihin saptanmadığı ise söz götürmez. Yapılacak iş; sigortalıda oluşan %6 maluliyetin oluştuğu tarih, dosyadaki bilgi ve belgeler ile sigortalı da gönderilmek suretiyle 109. madde çerçevesinde zararı belirlemek ve sonucuna göre karar vermektir. O halde tarafların bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.
21.HD.10.6.1999, 3991-4135

Davacının yaralanması sonucu geçirdiği tedavi aşamaları süresince uğradığı zararın belirgin hale gelmediği, bu bakımdan davacının zararını öğrendiğinin kabulünün uygun olmayacağı, zararın ancak Adli Tıp Kurumu'nca verilen raporla öğrenildiği, bu tarihten itibaren bir yıllık zamanaşımı süresinin başlamış olacağının kabulü gerekir. Davacının 24.1.1995 günü top oynarken, davalı TEDAŞ'ın denetimindeki trafo alanına girdiği ve yaralandığı, bundan dolayı 2/3 oranında sürekli işgücü kaybına uğradığı, dosyadaki bilgi ve özellikle alınan çeşitli raporlara göre birkaç kez ameliyat edildiği,

sakatlık durumunun net bir şekilde belirlenmesi için Adli Tıp Kurumu'na gönderildiği, Adli Tıp Kurumu'nca 22.11.1995 tarihinde verilen raporda sürekli iş gücü kaybının belirlendiği anlaşılmaktadır. Davacı uğradığı bu zarar nedeniyle önceden açtığı iki davaya ek olarak 3.10.1996 tarihinde üçüncü davayı, 26.9.1997 gününde de dördüncü davayı açtığı görülmektedir. Bunun üzerine davalı zamanaşımı definde bulunmuş ve mahkeme bu iki davanın zamanaşımı nedeniyle reddi yönünde hüküm kurmuştur. Yukarıda da açıklandığı üzere, davacının yaralanması sonucu geçirdiği tedavi aşamaları süresince uğradığı zararın belirli bir hale gelmediği, bu bakımdan davacının zararının kabulünün uygun olamayacağı, zararın ancak Adli Tıp Kurumu'nca verilen 22.11.1995 tarihinde öğrenildiği, bu tarihten itibaren bir yıllık zamanaşımı süresinin başlamış olacağının kabulü gerekirken yazılı gerekçelerle bu dava için de zamanaşımı nedeniyle red kararı verilmesi doğru görülmemiştir. Ayrıca davacı tarafından 23.1.1996 tarihinde açılan ikinci davada olay tarihinden itibaren faiz istendiği ve haksız eylemlerin niteliği itibarıyla eylemin meydana geldiği günde haksız eylemde bulunanın temerrüde düştüğü kabul edilerek bu günden itibaren faize de hükmedilmek gerekirken dava tarihi esas alınarak karar verilmiş olması da bozmayı gerektirmiştir. 4.HD.10.11.1998, 6613-8698 (ABD., 2001/1, sf. 193)

Zararı öğrenme, zararın kesin şekilde belli olduğu tarihtir. Kontrol şartı ile taburcu olunan tarih, zamanaşımı süresini başlatmaz. Elektrik çarpması sonucu vücudunun değişik yerlerinden yaralanan ve bu yaralanma nedeniyle hastanede değişik bölümlerde ve değişen sürelerde tedavi gören küçüğün tedavi aşamasında değişik zamanlarda önce bir kolu, sonra bir ayağının parmağı kesilmiş, bu arada karın bölgesinden aldığı yaralar yanında psikolojik tedavisi de yapılmıştır. Davacı küçüğün zarar gördüğü 24.1.1995 tarihinden ilk davanın açıldığı tarihe kadar ve hatta bu tarihten sonra zararının mahiyeti ve kapsamı gördüğü tedavi aşaması içerisinde değişiklik göstermiş ve hakkında tedavisini sonucuna ilişkin kesin kanaat bildiren bir rapor düzenlenmemiştir. Direnme kararında ve karşı oy yazısında zararın belirli hal aldığı kabul edilen 15.2.1995 tarihinde davacı tedavi gördüğü hastanenin bir kliniğinden diğer bir kliniğine sevk edilmiş, bu tarihten sonra da tedavisi sürmüştür. Nitekim dosyada bulunan 29.3.1995 tarihli raporda dahi kesin bir kanaat bulunmayıp kontrol şartı ile hastanın istirahat süresi belirlenmiştir. Bu raporda salah ile taburcu edildiğinin yazılması hastadan tamamen el çektiği ve tedavisinin sonlandığı anlamına gelseydi kontrol şartı konulmaz ve hastanın kesin raporu düzenlenirdi. Bu rapordaki taburcu edilme tarihinin gelişen durumun bittiği ve tedavinin sonlandığı dolayısıyla da davacının zararını kesin şekilde belli olduğu tarih olarak anlaşılması da mümkün değildir. Kontrol kaydı ile taburcu edilen bir hastanın kendi durumunun ne şekildi kesinleştiğini bilmesine de olanak yoktur. Davacının gerçek anlamda zararını belirleyen rapor mahkemece alınan Adli Tıp Kurumu Raporudur. Bu rapor dosyada davacı hakkında kesin kanaat içeren tek rapordur ve bu raporla anacak tedavinin sağlandığı, davacının zararının tam olarak belirlendiği anlaşılmaktadır. Adli Tıp Kurumu'na davacının geç sevk edilmesi kurumun randevu ile çalışma sistemi nazara alındığında davacının aleyhine yorumlanamaz. Önemli olan zarar gören davacının

yasanın anladığı anlamda zarar veren olayın sonuçlarını, gidişatını, kesinleşen durumunu değerlendirebilecek bilgiye sahip olmasıdır. Buna göre davacının "zarara ittila" diğer bir deyimle "zararı öğrenme" tarihinin bu raporun düzenlendiği 22.11.1995 tarihi olduğunu kabul etmek ve buna göre bir yıllık zamanaşımı süresini hesaplamak gerekir. Davacının 3.10.1996 tarihinde açtığı dava bir yıllık zamanaşımı süresi dolmadan açılmış olup , bu davanın da zamanaşımı nedeniyle reddi ve buna ilişkin direnme kararı yerinde değildir. Bu nedenle Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen özel daire bozma kararına uyulmak gerekirken aksine düşüncelerle önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır. HGK.24.11.1999, E.1999/4-983 - K.1999/995

Vücut bütünlüğünün ihlalden doğan bedensel zararın gelişim gösterdiği durumlarda zamanaşımı süresi kesin teşhisten özellikle sürekli sakatlığa ilişkin kesin raporun öğrenilmesinden sonra işlemeye başlar. Dava, elektrik çarpması sonucu yaralanma nedeniyle ilk davada saklı tutulan hak gereğince kalan tazminat istemine ilişkin olup, mahkemece, zamanaşımı nedeniyle dava reddedilmiştir.

Ceza dosyası içeriğinden, davacının elektrik çarpması sonucu yaralandığı, kablonun zemine yakın ve olması gereken yükseklikte bulunmadığı anlaşılmaktadır. Her ne kadar sanıklar hakkında beraat ve zamanaşımı ile ortadan kaldırma kararı verilmişse de, olayın oluş şekli, kablonun durumu, tüm dosya içeriğindeki bilgi, belge, rapor ve açıklamalar itibariyle zararın, davalı çalışanlarının özensizliği sonucu meydana geldiği belirgindir.

İlk davada alınan ve davacının %33 oranında sürekli maluliyeti bulunduğu ilişkin 8.10.1993 günlü Adli Tıp Raporunu davacının 15.11.1993 tarihinde öğrendiği ilk dava dosyasından anlaşılmaktadır. Bedensel zararın gelişim gösterdiği durumlarda zamanaşımı süresi kesin teşhisten, özellikle sürekli sakatlığa ilişkin kesin raporun öğrenilmesinden sonra işlemeye başlar. Dava süresinde açılmış olduğuna göre olayda zamanaşımı gerçekleşmemiştir.Yapılan açıklamalar gereğince zamanaşımı defi reddedilerek, işin esasının incelenmesi gerekirken, mahkemece davanın zamanaşımı yönünden reddedilmiş olması bozmayı gerektirmiştir. 4.HD.29.11.1999, 10034-10440 (Yasa HD.1999/12-1480, no: 595)

Beden gücü kayıp oranının tartışmalı olması nedeniyle sorunun çözümü için adli tıptan görüş sorulmuş ve davacının son ve kesin durumu bu aşamadan sonra tespit edilmiştir. Davacı ortaya çıkan bu yeni ve kesin olguya dayanarak dava açtığına göre davanın zamanaşımına uğradığının kabulü hatalıdır. Yerel mahkeme ile Özel Daire arasındaki uyuşmazlık; görülmekte olan ve olay tarihinden yaklaşık (15) yıl sonra açılan bu davanın; zaman aşımına uğrayıp uğramadığı konusuna ilişkindir. Yerel Mahkeme; zamanaşımı süresi içerisinde açılan önceki davanın maddi zararın miktarı yönünden bir sorumluluğun tespiti davası niteliği taşıdığını ve tespit davalarının zaman aşımını keseceği görüşü ile maddi tazminat istemini kabul etmiş, Özel Daire ise, ortada bir kısmi eda davasının bulunduğunu, o nedenle davanın zamanaşımına uğradığını ve dinlenemeyeceği görüşü ile yerel mahkeme kararını

bozmuştur.

Öncelikle belirtelim ki, kısmi eda davası olarak açılan bir davayı tespit davası olarak nitелеmek ve buna bağlı sonuç çıkarmak, Yargıtay'ın bu güne değin sürdürdüğü uygulamayla bağdaşmaz. Ne var ki, dava konusu olayın kendine özgü durumu özellikle davacının yeni bir olgu olarak ortaya çıkan, beden gücü kayıp oranı ve buna bağlı dava hakkı göz önünde tutulduğunda olumlu sonuca ulaşılması gerekir. Gerçekten, davacının 18.10.1990 tarihinde %79 olarak kabul edilen beden gücü kayıp oranı; daha sonra Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Başkanlığı'nın 3 kişilik kurul raporu ile %100 olarak belirlenmiştir. Davacının, beden gücü kayıp oranının tartışmalı bulunması ve iyileşme gösterdiği iddia ve dava edilmesi üzerine bu kere, sorunun çözümü için Adli Tıp Kurumundan görüş sorulmuş ve bu Kurum, davacının son ve kesin durumunu 22.9.1999 tarihinde %46,2 beden gücü kayıp oranı olarak saptamıştır. İşte davacı ortaya çıkan bu yeni ve kesin olguya dayalı olarak zamanaşımını kesmek amacıyla istemde bulunduğu göre davanın zaman aşımına uğradığını kabul etmek mümkün değildir. HGK.15.11.2000, E.2000/21-1609 - K.2000/1699

İnsana verilen zararlarda, zararı öğrenmenin anlamı üzerinde durulmalı; davacı, zarar verici olayın sonuçlarını ve kesinleşen durumu değerlendirebilecek bilgiye sahip olmalıdır. Buna göre, zararı öğrenme tarihinin, Adil Tıp Kurumu'nun işgöremezlik oranına ilişkin raporun düzenlendiği tarih olması, zamanaşımının buna göre hesaplanması gerekir.

14.4.1993 olay günü davacının yaralanmasına neden olan kaza ile ilgili 7.4.1995 tarihinde açılan ilk davadan sonra, saklı tutulan fazlaya ilişkin haklar için 9.6.1998 tarihinde açılan ikinci davanın mahkemece, ilk dava ile birleştirilmesi ve davalıların zamanaşımı defî reddedilerek birleştirilen dosya ile birlikte davacının istemini kabulüne karar verilmesi üzerine, davalıların başvurusu, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nce incelenmiş; Özel Daire ikinci davanın "zamanaşımı nedeniyle" reddine karar verilmesi gerektiği görüşüyle 18.11.1999 gün 7951-10026 sayılı bozma kararını vermiştir. Yerel Mahkemenin önceki kararında direnmesi üzerine, dosya Hukuk Genel Kurulu'na incelenerek aşağıdaki karar verilmiştir:

Uyuşmazlık, birleştirilen ikinci davada zamanaşımının gerçekleşip gerçekleşmediği noktasında toplanmaktadır. Somut olayda, davacının bedensel zararlarına yol açan olay 14.4.1993 tarihinde meydana gelmiştir. Davacı 7.4.1995 tarihinde ilk davayı, 9.6.1995 tarihinde ikinci davayı açmış, her iki dosya birleştirilmiştir. Davacının bedensel zararına yol açan eylemin suç oluşturması karşısında, BK. m. 60/2 gereği kural olarak uzamış (ceza) zamanaşımının uygulanması gerekmektedir. Ne var ki somut olayda olduğu gibi haksız eylem tarihine göre ceza zamanaşımı geçmiş olsa bile davacının (bedensel zararlarında) gelişen durumun varlığı nedeniyle zararını tam anlamıyla öğrenememesi söz konusu olabilir. Bu durumda davacının zararı öğrenmesinin anlamı üzerinde durulmalıdır. Bu arada önemli olan husus zarar gören davacının yasanın anladığı anlamda zarar veren olayın sonuçlarını, gelişimini, kesinleşen durumunu değerlendirecek bilgiye sahip olmasıdır. Zarar tamamlanmadan zarar gören açısından

zararın belirli olduğu kabul edilemez. Zararın tamamlanması ise tüm sonuçlarının bilinmesi ile mümkündür. Eşyaya verilen zarar ile insana verilen zarar arasındaki temel fark da budur. Buna göre davacının "zararı öğrenme" tarihinin Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Dairesi'nin maluliyet oranına ilişkin raporun düzenlendiği 29.12.1997 tarihi olduğunu kabul etmek ve buna göre bir yıllık zamanaşımı süresini hesaplamak gerekir. Zira dosyadaki diğer raporlar davacının kesin zararını belirlemeye yeterli değildir. Davacının 9.6.1998 tarihinde açtığı ek dava Adli Tıp Rapor tarihine göre bir yıllık zamanaşımı süresi dolmadan açılmıştır. Mahkemece davalı tarafın zamanaşımı definin reddine ve davanın esasının incelenmesine ilişkin direnme kararı yukarda açıklanan nedenlerle yerindedir.

HGK.21.03.2001, E.2001/4-258 - K.2001/276

Davacının "zararı öğrenme" tarihinin Adli Tıp Kurumu 3.İhtisas Dairesinin maluliyet oranına ilişkin raporunun düzenlendiği tarih olduğunu kabul etmek ve buna göre zamanaşımı süresini hesaplamak gerekir. Dava, bedensel zarar nedeniyle maddi ve manevi tazminat isteğine ilişkindir. Yerel Mahkeme; bir yıllık zamanaşımı süresinin ek dava yönünden dolmadığı, sonucuna vararak direnme kararı vermiştir. Uyuşmazlık, birleştirilen ikinci davada zamanaşımının gerçekleşip gerçekleşmediği noktasında toplanmaktadır. Somut olayda davacının bedensel zararına yol açan olay 1.6.1989 tarihinde meydana gelmiştir. Davacı, 27.6.1991 tarihinde maddi tazminat istemli ilk davayı, 18.6.1997 tarihinde maddi ve manevi tazminat istemli ikinci davayı açmış, her iki dosya mahkemece birleştirilmiştir.

Borçlar Kanunu'nun zamanaşımını düzenleyen 60. maddesinde "zarar ve ziyan yahut manevi zarar namıyla nakdi bir meblağ tediyesine müteallik dava, mutazarrır olan tarafın zarara ve failine ittıla tarihinden itibaren bir sene ve her halde zararı müstelzim fiilen vukuundan itibaren on sene mürurundan sonra istima olunmaz. Şu kadar ki zarar ve ziyan davası, ceza kanunları mucibince müddeti, daha uzun müruru zamana tabi cezayı müstelzim bir fiilden neşet etmiş olursa şahsi davaya da o müruruzaman tatbik olunur..." hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre davacının bedensel zararına yol açan eylemin suç teşkil etmesi karşısında kural olarak uzamış (ceza) zamanaşımının uygulanması gerekmektedir. Ne var ki somut olayda da olduğu gibi haksız fiil tarihine göre ceza zamanaşımı geçmiş olsa bile davacının zararını tam anlamıyla öğrenememesi söz konusu olabilir. Bu durumda davacının zararı öğrenmesinin anlamı üzerinde durulmalıdır. Burada önemli olan husus zarar gören davacının yasanın anladığı anlamda zarar veren olayın sonuçlarını, gidişatını, kesinleşen durumunu değerlendirecek bilgiye sahip olmasıdır.

Zarar tamamlanmadan zarar gören açısından zararın belirli olduğu kabul edilemez. Zararın tamamlanması ise tüm sonuçları ile bilinmesiyle mümkündür. Eşyaya verilen zarar ile insana verilen zarar arasındaki temel fark da budur. Buna göre davacının "zararı öğrenme" tarihinin Adli Tıp Kurumu 3.İhtisas Dairesinin maluliyet oranına ilişkin raporunun düzenlendiği 31.01.1997 tarihi olduğunu kabul etmek ve buna göre zamanaşımı süresini hesaplamak gerekir. Zira dosyadaki diğer raporlar davacının kesin

zararını belirlemeye yeterli değildir. Davacının 18.6.1997 tarihinde açtığı ek dava Adli Tıp Rapor tarihine göre bir yıllık zamanaşımı süresi dolmadan açılmıştır. Mahkemece davalı tarafın zamanaşımı def'inin reddine ve davanın esasının incelenmesine ilişkin direnme kararı yukarıda açıklanan nedenlerle yerindedir. HGK.05.06.2002, E.2002/4-470 - K.2002/477

Kural olarak, zamanaşımı alacağın muaccel ol-duğu, başka bir anlatımla alacaklının ödemeyi is-temeye ve bunun için dava açmaya hakkı olduğu andan itibaren işlemeye başlar.

İş kazasında zamanaşımı süresinin başlangıcı, iş gücü kaybına uğrayan işçinin maluliyet oranını tespit eden sağlık kurulu raporunun tarihidir. Dava, iş kazası sonucu bedensel zarar nedeniyle maddi ve manevi taz-minat istemine ilişkindir. Davacı, Eylül 1989 tarihinde iş kazası sonucu yaralandığını ileri sü-rerek 27.11.1998 tarihinde maddi tazminat istemli ilk davayı; 27.7.2000 ta-rihinde de, %6.3 oranında sürekli iş göremez duruma girdiğinin Sosyal Sigortalar Kurumu'nun 11.5.1992 tarihli raporu ile saptandığını beyanla, ilk davada saklı tuttuğu fazlaya ilişkin haklarına dayanarak maddi ve manevi tazminat istemli ikinci davayı açmış, Mahkemece her iki dava birleştiril-miştir.

Mahkemenin "asıl davanın kabulüne, kaza tarihine göre zamanaşımı süresi dolduktan sonra açılan birleştirilen ek davanın zamanaşımı nedeniyle reddine" dair verdiği karar, Yargıtay 21.Hukuk Dairesi'nin 09.07.2000 gün ve 4986-6697 sayılı kararıyla (...davacı, maluliyet oranının %6.3 olduğunu ve zararının kapsamını SSK.Ankara Hastanesi'nin 10.05.1992 tarihli raporuyla öğrenmiştir. Hal böyle olunca ek davanın açıldığı tarihte zamanaşımı süresinin dolmadığı açıkça ortadadır. Bu durumda ek davanın zamanaşımı sebebiyle reddi usul ve yasaya aykırıdır...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda, Mahke-mece önceki kararda direnilmiştir.

Yerel mahkeme ile Yüksek Özel Daire arasındaki uyuşmazlık, zama-naşımının başlangıcının kaza tarihi mi, yoksa maluliyet oranının tespiti tarihi mi olacağı, giderek birleştirilen davanın zamanaşımı ne-deniyile reddedilip reddedilemeyeceği noktasında toplanmaktadır.

Somut olayda işçi ile tazmin sorumlusu işveren arasında hizmet akdi ilişkisi vardır. Davalı işveren suç sayılır eylemi ile işçi sağlığı ve güven-liğine ilişkin mevzuata aykırı hareketi ile davacı işçinin yaralanmasına ne-den olmuştur. Bu davranışlar Borçlar Kanunu'nun 332/1. maddesinde belir-tilen akte aykırı durumları oluşturur. 1.1.1957 gün ve 6773 sayılı Kanu-nun 41/F maddesiyle eklenen ikinci fıkra gereğince, işverenin bu davranı-şı nedeniyle açılacak tazminat davaları dahi, Borçlar Kanun'unun 125. maddesindeki on yıllık akdi zamanaşımına tabidir. Kural olarak za-manasını, alacağın muaccel olduğu, başka bir anlatımla, alacaklının öde-meyi istemeye ve bunun için dava açmaya hakkı olduğu andan itibaren işlemeye başlar. Somut olayda, za-rar gören davacı, yasanın anladığı anlamda olayın gidişatını ve so-nuçlarını yargılama aşamasında öğrenmiş; Sosyal Sigortalar Kurumu An-kara Hastanesi Sağlık Kurulu'nun 11.5.1992 tarihli raporuyla davacının %6.3 oranında

sürekli iş göremezlik oranının kesinleştiği anlaşılmıştır. Bu durumda ek dava için zamanaşımının başlangıcının 11.5.1992 tarihli rapor olduğuna değinen bozma kararına uyulması gerekirken, ek dava içinde zamanaşımı süresinin başlangıcının kaza tarihi olduğuna ilişkin kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırı bulunduğundan direnme kararının bozulması gerekmiştir. HGK.18.10.2002, E.2002/21-1103 - K.2002/1067

Zararı öğrenme, zararın kesin şekilde belli olduğu tarihtir. Kontrol kaydı mevcut ise zamanaşımı ancak kesin maluliyetin belirlendiği tarihten başlatılmalıdır. Dava, iş kazası sonucu sürekli iş göremezlik nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararın giderilmesi istemine ilişkindir. Davacının 19.7.1988 günü geçirmiş olduğu iş kazası sonucu % 67 oranında meslekte kazanma güç kaybına uğradığı taraflar arasında tartışmalı değildir. Uyuşmazlık bu kabil davalarda BK.125.maddesi gereğince uygulanmakta olan zamanaşımı süresinin hangi tarihte başlatılması gerektiği noktasında toplanmaktadır. Mahkemece iş kazasının meydana geldiği tarih olan 19.7.1988 tarihinden zamanaşımı başlatılarak sonuca gidilmiş ise de bu kabul hatalı olmuştur. Uygulama ve öğretide kabul edildiği üzere zamanaşımı, failin ve zararın öğrenildiği tarihten başlatılmalıdır. Somut olayda zararın ne zaman öğrenildiği önem kazanmaktadır. Zarar görenin zararı öğrenmesi demek, zararın varlığı, mahiyeti ve esaslı unsurları hakkında bir dava açma ve davanın gerekçelerini göstermeye elverişli bütün hal ve şartları öğrenmiş olması demektir. Eğer zararın genişliğini tayin edecek husus, gelişmekte olan bir durum ise zamanaşımı bu gelişme sona ermedikçe başlayamaz. Zararı öğrenme, zararın kesin şekilde belli olduğu tarihtir. Kontrol kaydı mevcut ise zamanaşımı ancak kesin maluliyetin belirlendiği tarihten başlatılmalıdır. Dava konusu olayda sigortalıda SSK Eskişehir Hastanesi'nin 31.8.1990 gün ve 1400 sayılı raporları gereğince % 70 oranında belirlenen meslekte kazanma güç kaybı kontrol kayıtlıdır. Sigortalıya bağlanacak gelir ve hükmedilecek tazminatın miktarını doğrudan etkilemesi nedeniyle işçide oluşacak meslekte kazanma güç kaybı oranının hiçbir duraksamaya yer vermeksizin saptanması gerekir. Sigortalıda belirlenen sürekli iş göremezlik oranı 5.5.1992 tarihinde yapılan kontrolü sonunda kesinleşmiştir. O halde sigortalının ancak sürekli iş göremezlik oranındaki kontrol kaydının kaldırıldığı ve sürekli iş göremezlik oranının kesinleştiği 5.5.1992 tarihinde maddi ve manevi tazminatının belirlenmesine esas olacak zararı öğrendiği kabul edilmelidir. Mahkemece bu maddi ve hukuki olgulara aykırı şekilde zamanaşımının başlangıcı konusunda hataya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir. 21.HD.30.04.2002, E.2002/1951 - K.2002/3666

Davacının ilk dava tarihinde zararını tam olarak bilmediği, bunu Sağlık Kurulu raporuyla öğrendiği kabul edilmek gerekir. Dava (veya ıslah) tarihi itibarıyla ceza zamanaşımı süreleri geçmiş olsa bile, iş gücü kaybını belirleyen rapor tarihinden itibaren (2918 sayılı KTK'nun 109/1.maddesindeki) iki yıllık süre içinde zarar istenebilir. Dava, trafik kazası sonucu yaralanma nedeniyle maddi ve manevi tazminat isteklerine ilişkindir. Mahkemece istem kısmen kabul edilmiş, karar davacılar tarafından temyiz edilmiştir.

Dosyadaki kanıtlara göre, davaya konu edilen zararlandırıcı eylem 4.6.1999 tarihinde meydana gelmiş, davacı tarafından 16.9.1999 tarihinde açılan davanın yargılaması sırasında alınan 23.8.2004 tarihli rapor ile davacının % 25 oranında daimi işgücü kaybının bulunduğu anlaşılmış ve buna göre hesaplanan fazla zarar için 15.7.2005 tarihli ıslah dilekçesi ile maddi tazminat isteği artırılmıştır. Davalılar tarafından ıslah dilekçesine karşı süresinde ve usulüne uygun olarak zamanaşımı savunmasında bulunulmuştur. Yukarıda açıklandığı üzere davacının ilk dava tarihinde zararını tam olarak bilmediği, bunu 3.8.2004 tarihli kurul raporuyla öğrendiği kabul edilmek gerekir. Dava (veya ıslah) tarihi itibarıyla TCK'nun 102. maddesinde belirtilen ceza zamanaşımı süreleri geçmiş olsa bile, daimi iş gücünü belirleyen rapor tarihinden itibaren bir yıllık süre içinde zararın istenmesi mümkündür. Bu duruma göre 23.8.2004 tarihli heyet raporundan sonra bir yıl geçmeden 15.7.2005 gününde dilekçeyle ıslah yapılmış olduğundan olayda zamanaşımı gerçekleşmemiştir. O halde ıslah ile artırılan talep yönünden de işin esası hakkında karar verilmelidir. Yerel mahkemece bu yön üzerinde durulmadan ıslah ile artırılan isteğin zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.

4.HD.05.03.2007, E.2006/3124 – K.2007/2650

Evinin balkonuna çok yakın mesafeden geçen elektrik akımına kapılması sonucu sağ kolu omuz hizasından ve sağ ayak başparmağı kökünden kesilen davacının, beden gücü kaybının derecesini, Adli Tıp Kurumu raporuyla öğrendiği ve zamanaşımının başlangıcının raporu öğrenme tarihi olduğu kabul olunmalıdır. Dava haksız eylem nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacı, olay günü evinin balkonunda halı temizlerken elindeki demir çubuğun evin balkonuna çok yakın mesafeden geçen elektrik tellerine değmesi sonucu elektrik akımına kapılarak yaralandığını, sağ kolunun omuz hizasından ve sağ ayak başparmağının da kökünden kesildiğini belirterek maddi ve manevi tazminat isteminde bulunmuştur. Davacı tarafından 17.11.1995 günlü dava dilekçesi ile açılan ilk davada fazlaya ilişkin hak saklı tutulmuştur. Davacının yaralanması nedeniyle beden gücü kaybının % 60 oranında olduğunu belirleyen raporun mevcut yasal düzenlemedeki ölçütler göz önüne alınmadan düzenlendiği gerekçesiyle yerel mahkeme hükmünün bozulması üzerine davacı, dairenin yukarıda anılan bozma kararı uyarınca Adli Tıp Kurumu'na gönderilmiş ve bu defa Adli Tıp Kurumu 3.ihtisas Kurulu'nun 28.12.2001 günlü raporunda davacının % 86 oranında beden gücü kaybının olduğu belirlenmiştir. Davacı, ilk açılan davada fazlaya ilişkin hakkını saklı tuttuğundan 15.2.2000 günlü dilekçe ile açtığı 2000/140 esas sayılı davadaki maddi tazminat istemi davalılar T. ve U. Belediye Başkanlığı yönünden, olay tarihinin 5.2.1994 olduğu ve 200/140 esas sayılı davanın açılış tarihi itibarıyla zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. 2000/140 esas sayılı dava 15.2.2000 gününde açılmış olup, bu davanın açıldığı tarihte henüz davacının beden gücü kaybının belirlenmesine ilişkin Adli Tıp Kurumu'ndan rapor alınmamıştır. Davacının % 60 oranında beden gücü kaybı bulunduğu ile ilişkin Atatürk Eğitim Hastanesi'nce verilen 28.7.1998 günlü raporun ise yasal düzenlemeye uygun olmadığı bozma kararında da belirtildiğine göre, 2000/140 esas sayılı davanın

açıldığı tarihte davacının zararı tam olarak bildiği kabul edilemez. BK'nun 60/1.maddesine göre haksız eylem nedeniyle açılacak tazminat davaları, zararı ve faili öğrenme tarihinden itibaren bir yıl içinde açılabilceğinden davacının, haksız eylem nedeniyle uğramış olduğu zararı Adli Tıp Kurumu'nun 28.12.2001 günlü raporuyla öğrendiğinin kabulü gerekir. Bu durumda 2000/140 esas sayılı davanın açıldığı tarih olan 15.2.2000 günü gözönüne alındığında BK'nun 60.maddesinde öngörülen bir yıllık zamanaşımı süresi dolmamıştır. Bu nedenle davalılar T.Müessese Müdürlüğü ve U. Belediye Başkanlığı yönünden 2000/140 esas sayılı davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı bulunduğundan kararın bozulması gerekmiştir.

4.HD.27.01.2004, E.2003/15258 - K.2004/752

Beden gücü kaybına ilişkin Adli Tıp Kurumu raporu, Trafik Yasası m.109/2'deki uzamış (ceza) zamanaşımı süresi dolduktan sonra alınmışsa, hukuk zamanaşımı, Trafik Yasası m.109/1'deki iki yıllık süre olacak ve bu süre kesin rapor tarihinden işlemeye başlayacaktır.

Dava, trafik kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir.Mahkemece, davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, hüküm davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Davacılar 25.10.2007 tarihli ıslah dilekçesi ile bakiye maddi zararlarının ve manevi zararlarının tazminini istemişlerdir. Mahkemece, ıslah ile artırılan miktarların zamanaşımına uğradığı belirtilerek istem reddedilmiştir. Davacılar zarar oranını Adli Tıp Kurumu'nun 03.04.2006 tarihli maluliyet tespit raporu ile öğrenmişlerdir. Dava konusu tazminat istemi, trafik kazasından kaynaklanmakta olup, zamanaşımı yönünden 2918 sayılı Yasa'nın gözönünde bulundurulması gerekir. Yasa'nın 109/1.maddesi gereğince motorlu araç kazalarından doğan tazminat istemleri 2 yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Somut olayda, zararın kapsamı 03.04.2006 tarihli raporla öğrenilmiş ve ıslah ise 25.10.2007 tarihinde yapılmıştır. Şu durumda 2 yıllık zamanaşımı süresinin dolmadığı gözetilerek ıslah talebi hakkında bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmiştir.

4.HD.17.02.2009, E.2008/5510 – K.2009/2292

Bedensel zararlarda, Adli Tıp Kurumu'nun maluliyete ilişkin raporu esas alınıp zamanaşımının belirlenmesi gerekir.

Dava, trafik kazası sonucu yaralanmadan kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Uyuşmazlık, davanın zamanaşımına uğrayıp uğramadığı konusundadır. Haksız eylemden doğan maddi ve manevi tazminat davalarında zamanaşımı, zarar görenin zararı ve tazminat sorumlusunu öğrendiği günden başlayarak bir yıldır. Karayolları Trafik Kanununun 109/1. maddesinde bu süre iki yıl olarak öngörülmüştür. Zamanaşımının oluşması için zararın ve tazminat sorumlusunun birlikte öğrenilmesi gerekir, biri eksikse süre başlamaz. Borçlar Kanununun 60. maddesine göre, zarar ve ziyan davası, ceza kanunları gereği süresi daha uzun zamanaşımına tabi cezayı gerektiren bir fiilden doğduğu takdirde, şahsi davaya da o zamanaşımı uygulanır. Davalılar yönünden eylem suç teşkil ettiğinden,

Borçlar Kanununun 60. maddesi uyarınca dava, uzamış (ceza) zamanaşımına tabidir. Davalılar hakkında TCK'nın 459/2. maddesi gereği ceza yargılaması yapılmış olup 459. maddede düzenlenen suç için öngörülen ceza miktarı gözönüne alındığında, TCK'nın 102/4. maddesindeki ceza zamanaşımının uygulanması, bu sürenin de beş yıl olduğunun kabulü gerekir.

Mahkemece, Adli Tıp Kurumunun maluliyete ilişkin raporu zamanaşımına esas alınıp davanın kabulüne karar verilmesi yerindedir.
4.HD.26.10.2007, E.2006/13277 - K.2007/13056

Bedensel zararlarda zamanaşımının başlangıcı, işgöremezlik oranının Sağlık Kurulu Raporuyla öğrenildiği tarihtir.

Dava, trafik kazası nedeniyle yaralanmadan dolayı uğranılan zararın ödetilmesi istemine ilişkindir. Yerel mahkemece, zamanaşımı nedeniyle istem reddedilmiş; karar, davacılar tarafından temyiz olunmuştur. Davacıların zarara uğramalarına yol açan trafik kazası 30/6/2002 günü meydana gelmiş olup asıl ve ek dava 2/7/2007 gününde açılmıştır. Aynı zamanda suç sayılan eylemin bağlı olduğu 5 yıllık ceza zamanaşımının son günü 30/6/2007 cumartesi günü olduğundan zamanaşımı süresi 2/7/2007 pazartesi gününe kadar uzamıştır. Şu durumda esas ve ek davanın süresinde açıldığının kabulü gerekir. Öte yandan, davacılarından Rukiye Ö. ve Fatma O.'nın işgöremezlik oranlarını öğrendikleri, sağlık kurulu raporlarından itibaren Karayolları Trafik Yasasının 109/1 maddesinde belirtilen 2 yıllık zamanaşımı süresi de geçmemiş olduğundan, ıslah dilekçesi ile istenen miktarlarda zamanaşımına uğramamıştır. Şu durumda yerel mahkemece işin esasının incelenmesi gerekirken yerinde olmayan yazılı gerekçeyle zamanaşımı yönünden davanın reddedilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

4.HD.04.05.2009, E.2009/4765 - K.2009/6282

Beden gücü kaybına ilişkin rapor alınmadan, davacının zararın kapsamını öğrendiği söylenemez. Uzamış (ceza) zamanaşımı süresi geçmiş olsa bile, kesin raporun alınmasından sonra hukuk zamanaşımı işlemeye başlayacaktır. Dava, trafik kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece, davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiş, hükmü davacı temyiz etmiştir.

2918 sayılı KTK'nun 109 maddesi 1'inci fıkrasında motorlu araç kazalarından doğan tazminat istemlerinin iki yıl içinde zamanaşımına uğrayacağı, aynı maddenin 2'nci fıkrasında ise eylemin suç oluşturması durumunda ceza zamanaşımının uygulanacağı öngörülmüştür. BK.60/2.maddesinde de haksız eylemin suç oluşturması durumunda o suç için öngörülen ceza zamanaşımı süresinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Davalı sürücünün olay tarihinde yürürlükte bulunan Türk Ceza Yasası'nın 459/2. maddesi gereğince mahkûmiyetine karar verilmiş olmasına göre, aynı yasanın 102/4. maddesinde belirtilen uzamış (ceza) zamanaşımı süresi beş yıldır. Ancak, BK'nun 60/1. maddesine göre zamanaşımı "zarar görenin zararı ve haksız fiili işleyeni öğrenme tarihinden itibaren bir yıl ve herhalde zararı doğuran fiilin işlenmesinden itibaren on yıldır."

Somut olayda davacının, meydana gelen trafik kazası sebebiyle sol bacağı üç yerinden kırılmış, ancak bu olaya ilişkin henüz hiçbir kurumdan maluliyete ilişkin bir rapor alınmamıştır. Başka bir deyişle, davacı henüz zararın kapsamını öğrenememiştir. Bu nedenle, mahkemece, davacının Adli Tıp Kurumuna sevki ile düzenlenecek rapor sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, davanın (ceza) zamanaşımı süresi geçtikten sonra açıldığı gerekçesiyle reddi doğru görülmemiş; kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.

4.HD.08.05.2008, E.2007/10928 - K.2008/6587

II- BEDENSEL ZARARLARDA
GELİŞEN DURUMUN TAMAMLANMASINDAN SONRA
ZAMANAŞIMININ İŞLEMeye BAŞLAYACAĞINA İLİŞKİN KARARLAR

Dava, trafik kazası nedeniyle uğranılan beden gücü kaybından doğan tazminat istemidir. Davacının cismani zararında gelişen bir durum olduğundan zamanaşımı, bu gelişmenin son bulduğu günden başlar. Olay 5.7.1983 gününde vuku bulmuş ve davacının 6.12.1993 gününde iyileşme kaydıyla tedavi gördüğü hastaneden taburcu olduğu dosyadaki raporlarından anlaşılmaktadır. Taburcu olduğu tarihten sonra davacının uğradığı cismani zarardan dolayı gelişen bir durum varsa, gelişmenin son bulduğu tarihte zararı öğrenme gerçekleşir ve zamanaşımı süresinin o tarihte başlaması gerekir. Yoksa bu yaralanmadan dolayı çalışma gücünün kaybının tesbitine ilişkin rapor tarihi zamanaşımının başlangıcına esas alınamaz. Mahkemece, bu yönden uzman bilirkişilerden rapor alınmadan maluliyetin tespitine ilişkin rapor tarihinin zamanaşımına başlangıç alınarak, davalıların zamanaşımının reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir. Mahkemece yapılacak iş, dosyanın Adli Tıp Kurumu'na gönderilerek yukarıdaki esaslar dairesinde alınacak rapora göre bir karar vermektir." gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir. Hukuk Genel Kurulu'nca direnme kararının incelenmesi sonucu: Trafik kazası nedeniyle beden gücü kaybından doğan tazminat isteği ile ilgili ilk dava, sürücülerin kusur durumları ile davacının beden gücündeki kayıp oranı belirlendikten sonra hesaplanan tazminattan, istek gözönünde tutularak bir bölümünün tahsiline ilişkin karar Yargıtay'ca onanmakla kesinleşmiştir. Sonraki bu ek davada sözü edilen tazminatın geri kalan bölümünün ödetilmesi istenilmektedir. İşleten olan davalılar, olay günüyle davanın açıldığı gün arasında iki yıldan fazla bir süre geçmiş olduğundan söz ederek zamanaşımı definde bulunmuşlarsa da, mahkemece davanın kabulüne karar verilmiş, bu karar Özel Dairece yukarıya metni alınan ilamıyla bozulmuş, ancak mahkeme önceki kararda direnmiştir. Görülüyor ki, mahkeme ile özel daire arasındaki uyuşmazlık, zamanaşımının beden gücü kaybını belirleyen raporun düzenlendiği tarihte mi, yoksa davacının cismani zararında gelişen bir durum varsa bu gelişmenin son bulduğu günde mi başlayacağına ve beden gücündeki kayıp oranını değişik miktarlarda gösteren iki rapordan hangisinin hükme esas tutulacağındadır. Davacı, olaydan sonra iki kez Trafik Hastanesi'ne yatarak tedavi görmüş ve

iyileşmeyince Hacettepe Hastanesi'ne yatmıştır. Ancak, oraca yapılan tedavi de yetersiz kalınca 6.3.1985'de Tıp Fakültesi Hastanesi'ne geçmiş ve tedavisine burada devam edilmiştir. Bu hastaneden çıkış tarihi 25.4.1985'dir. Gerek Hacettepe ve gerekse Tıp Fakültesi hastanelerinde düzenlenen çıkış özeti başlıklı belgeler, düzenlenen rapor ve dosya içeriğine göre davanın açıldığı günden iki yıl geriye gidildiğinde 12.6.1984 tarihinden çok sonrasında bile davacının rahatsızlığı devam etmektedir. Bu durum anılan raporlardaki anlatımlarla açıkça belli olduğundan, belirgin biçimde ne zaman, özellikle 12.6.1984 tarihinden sonra ortaya çıkmış bulunduğu, ayrıca bilirkşi eliyle tespitine gerek kalmamaktadır. O halde mahkemenin (zamanaşımı definin reddine ve davanın kabulüne ilişkin) direnme kararı anılan gerekçelerle ve sonucu bakımından doğrudur. Onanmasına

HGK 07.02.1990, E.1989/4-654 - K.1990/65 . (YKD. 1990/11-1602)

Davacının zararının henüz belli olmaması ve gelişen bir durumun varlığı karşısında, son raporun göz önünde tutulması gerekir. Davacı 6.6.1978 günü trafik kazasında yaralandığını, kırılan ayağı nedeniyle birden fazla ameliyat geçirdiğini, buna karşın düzelmediğini, arazların devam ettiğini, hatta yeniden bir ameliyatın gerektiği sonucunun ortaya çıktığını belirterek maddi ve manevi tazminat istemiş; mahkemece davanın kısmen kabulüne ilişkin karar, olayda zamanaşımının gerçekleştiği gerekçesi ile bozulmuş, bozmaya uyularak istemin reddi biçiminde hüküm kurulmuş; karar davacı tarafından temyiz edilmiştir. Dava, trafik olayı sonucu meydana gelmiş olan bedensel zararların giderimine ilişkindir. Dosyadaki delillere göre davacı 13.6.1978 ve 4.9.1979 tarihlerinde iki kez ameliyat geçirmiştir. Bozma kararında sözü edilen 25.12.1986 günlü raporda halen kemik içinde kalmış olan telin bazen reaksiyon yapması sonucu ameliyat yarası üzerinde küçük bir fistül ve akıntıya neden olduğu belirtilmiş ise de, Dairece maddi hata sonucu göz önünde tutulmayan ve Tıp Fakültesinden alınan 7.1.1988 günlü raporda, mevcut yaralar nedeniyle hastada ortamiyelit olduğu, bunun zaman zaman kemikte iltihap yapıp akıntı oluşacağı, yeniden ameliyatın gerektirebileceği, ancak bu haliyle sessiz durumda bulunduğu; ayrıca 11.5.1988 günlü Adli Tıp Kurumunca verilen raporda ise, hastanın mevcut kırık nedeniyle %10.3 oranında meslekte kazanma gücünden kaybettiği, iyileştirme süresinin altı aya kadar uzayabileceği açıklanmıştır. Kural olarak, Yargıtay bozma kararına mahkemelerin uyması sonucu bir taraf yararına oluşan "usuli kazanılmış hakkı" ortadan kaldıracak biçimde mahkemelerin veya Yargıtay'ın karar vermesi olanaksızdır. Ancak, kamu düzeni ile ilgili olma ve maddi hatanın varlığı usuli kazanılmış hak ilkesinin ayırık hallerini teşkil eder. Somut olayda gelişen bir durumun mevcut olduğu, henüz davacı zararının tam olarak belli olmadığı, zararın belli olan kesiminin ancak sonraki raporlarla özellikle üçüncü raporda ortaya çıktığı, ne var ki bu son raporun ise uyulan bozma kararında göz önünde tutulmadığı görülmüştür. Bu sonuç maddi bir yanılğı olarak doğmuştur. Bu bakımdan bozma hükmü diğer yan yararına usuli kazanılmış hak doğurmaz. Açıklanan bu hususlar çerçevesinde inceleme yapıp uyulan bozma kararına göre mahkemece verilen son hükmün bozulması gerekirken her nasılsa karar onanmış

bulunduğundan, davacının karar düzeltme isteği Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 440 ve 442'nci maddelerine göre kabul edilmeli, onama kararı kaldırılmalı ve hüküm gösterilen nedenlerle bozulmalıdır. 4.HD.04.02.1991, 1008-685 (Yasa HD. 1991/5-686, no:318)

Gelişen bir durumdan sözedilebilmesi için tedavinin zaman içinde devam etmesi ve tedavi tamamlandıktan sonra rapor alınması gerekir ise de, rapor zararın o tarihte bilinebilir durumda olduğu anlamına da gelmez. Davacı 10.11.1994 günü açtığı ilk davada vücudunda meydana gelen arazları belirtmek suretiyle tazminat isteminde bulunmuştur. O davanın devamı sırasında sürekli işgücü kaybının belirlenmesi için 5.7.1996 günlü rapor üzerine bu kalem zararın belirlenmesi için 16.6.1997 tarihinde ikinci bir dava açılmıştır. Davalı zamanaşımı definde bulunmuştur. Dosyadaki kanıtlara ve raporlara göre 2.12.1991 günlü raporda davacının iyileşme (salah) ile taburcu olduğu belirtilmiş olmasına karşın, 3.3.1992 günlü raporda kırığın kaynadığı ve tabula external fiksatorün bir ay sonra çıkarılması gerektiği belirtilmiştir. Ne var ki daha sonra alınan 26.5.1992 ve 30.9.1992 günlü raporlarda çıkarılması öngörülen external fiksator konusunda ne gibi bir işlem yapıldığı hususunda bir açıklama bulunmamaktadır. Diğer bir anlatımla davacının yaralanmasından dolayı gelişen bir durum bulunup bulunmadığı anlaşılamamaktadır. Gelişen bir durumdan söz edilebilmesi için tedavinin zaman içinde devam etmesi ve zararın tam olarak bilinemeyecek durumda olması gerekir. Tedavi tamamlanıp zarar tam olarak bilinecek durumda ise artık gelişen durumdan söz edilemez. Gelişen durumun tamamlanmasından daha sonra bir raporun alınması zararın o tarihte bilinebilir durumda olduğu anlamına gelmez. O halde yukarda açıklanan raporların sayısı ve davacının yaralanma durumu da gözetilerek 3.3.1992 tarihli raporda belirtilen fiksatorün çıkarılıp çıkarılmadığı, çıkarılmışsa hangi tarihte çıkarıldığı ve gerek bundan dolayı gerekse başka nedenlerle gelişen bir durumun olup olmadığı araştırılmalı ve varılacak sonuca göre hüküm kurulmalıdır. Açıklanan bu yön gözetilmeden belirtilen gerekçe ile hüküm kurulmuş olması bozmayı gerektirmiştir.

4.HD.22.04.1999, 2679-3555

Zararın gelişme gösterdiği durumlarda zamanaşımının başlangıcı olarak zararın geliştiği günün, sona erdiği günün, gelişen durumun öğrenildiği günün önemi vardır. Gelişen durum sürdükçe zamanaşımı işlemesi söz konusu olmaz. Zira zararın giderek artması söz konusudur.

Davacının işgücü kaybı Adli Tıp Kurumu raporuyla öğrenilmiş bulunmakla, zamanaşımının dava gününde dolmadığı belirgindir. İşin esası incelenerek varılacak uygun sonuç çevresinde bir karar verilmesi gerekirken mahkemece gelişen zarar bulunduğu gözetilmeksizin zamanaşımı nedeniyle davanın reddedilmesi bozmayı gerektirmiştir.

Dava, trafik kazasında yaralanma nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece, davanın zamanaşımı nedeni ile reddine karar verilmiştir. Dava dilekçesinde, ameliyattan sonra davacıda davranış bozukluğu başladığı ve arttığı,

çeşitli tarihlerde akıl hastanesinde tedavi gördüğü, psikoz durumunun arttığı ve vesayet altına alındığı, davayı da vasisinin açtığı anlatılmaktadır. Trafik kazası itibariyle ceza zamanaşımı süresi beş yıldır. Zararın gelişme gösterdiği durumlarda zamanaşımının başlangıcı olarak zararın geliştiği günün, sona erdiği günün, gelişen durumun öğrenildiği günün önemi vardır. Gelişen durum sürdükçe zamanaşımı işlemesi söz konusu olmaz. Zira zararın giderek artması söz konusudur. Somut olayda Adli Tıp Kurumu'nun raporunda; davacıda trafik kazası travması sonrasında gelişmiş ağır psikiyatrik bozukluk bulunduğu ve %100 oranında işgücü kaybı mevcut olduğu ve bu sakatlık durumunun trafik kazasıyla uygun illiyet bağı içinde olduğu belirtilmektedir. Bu rapor gözetildiğinde gelişen tıbbi zarar bulunduğundan sakatlık oranının (zarar miktarının) raporu öğrenme ile iki yıllık zamanaşımı süresinin (KTK 109/2) başlatılması gerekmektedir. Bu durumda ise zamanaşımının dava gününde dolmadığı belirgindir. İşin esası incelenerek varılacak uygun sonuç çevresinde bir karar verilmesi gerekirken mahkemece gelişen zarar bulunduğu gözetilmeksizin zamanaşımı nedeniyle davanın reddedilmesi bozmayı gerektirmiştir. 4.HD.19.06.2006, E.2005/9285 - K.2006/7428

Kontrol kaydı bulunması durumunda, işgöremezlik oranının yeniden saptanması gerekir.

Zararlandırııcı sigorta olayına uğrayan işçide oluşan meslekte kazanma güç kaybı oranının 10.10.1999 tarihinde kontrol kaydı bulunduğu 4.11.1997 tarihli kurum yazısı içeriğinden anlaşıldığı, kontrol kaydı tarihinde sigortalının kontrol edildiğine dair dosyada bilgi ve belge bulunmamaktadır. Öte yandan meslekte kazanma güç kayıp oranının maddi ve manevi tazminat miktarını doğrudan etkilediği söz götürmez. Yapılacak iş, sigortalıda oluşan meslekte kazanma güç kaybı oranı yöntemince yeniden kontrol edilmek, gerçek maluliyet oranını saptamak ve buna göre tazminat ve Kurum tarafından belirlenen peşin sermaye değerini belirlemek ve sonucuna göre karar vermekten ibarettir. O halde davalının bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır. 21.HD.08.06.1999, 1990-4045

Sürekli iş göremezlik oranının değişip değişmediği yöntemince araştırılmalıdır. Dava, iş kazası nedeniyle sürekli işgöremezlik sonucu uğranılan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Sigortalıda oluşan sürekli işgöremezlik oranı, sigortalıya bağlanan peşin sermaye değeri ile tazminatın miktarını doğrudan etkilediği ise söz götürmez. Somut olayda, davacıda mevcut sürekli işgöremezlik oranının 20.12.1999 tarihinde kontrol edileceği gelir bağlama kağıdı içeriğinden anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca, sigortalıya bağlanacak gelir ve hükmedilecek tazminatın miktarını doğrudan etkilemesi nedeniyle, işçide oluşan meslekte kazanma güç kayıp oranının hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeksizin saptanması gerektiği açık - seçiktir. Öte yandan olay tarihine ve hükmedilen tazminatın miktarına ve tarafların sosyal ve ekonomik durumuna göre BK'nun 43. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışılması gerektiği de tartışmasıdır. Yapılacak iş, sigortalıda oluşan meslekte kazanma güç kayıp oranının değişip

değişmediği yöntemince araştırılmak BK.'nın 43. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağını tartışmak ve sonuca göre karar vermekten ibarettir. O halde davalının bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır. 21.HD.21.09.1999, 5702-5974

Zarar tamamlanmadan zarar gören açısından zararın belirli olduğu kabul edilemez. Zararın tamamlanması ise tüm sonuçları ile bilinmesiyle mümkündür. Eşyaya verilen zarar ile insana verilen zarar arasındaki temel fark da budur. Buna göre, davacının "zararı öğrenme" tarihinin Adli Tıp Kurumu 3.İhtisas Dairesinin maluliyet oranına ilişkin raporunun düzenlendiği tarih olduğunu kabul etmek ve buna göre zamanaşımı süresini hesaplamak gerekir. Somut olayda, davacının bedensel zararına yol açan olay, 06.10.1994 tarihinde meydana gelmiş, davacı 26.10.1995 tarihinde maddi ve manevi tazminat istemli ilk davayı, 06.10.2000 gününde ise, maddi tazminat isteğini içeren ikinci davayı açmıştır. Hukuk Genel Kurulu'nun 24.11.1999 gün ve 1999/4-983 E, 1999/995 K. ile 05.06.2002 gün 2002/4-470 E, ve 2002/477 ve 06.11.2002 gün E:2002/4-882 K:874 sayılı kararlarında açıkça benimsenip vurgulandığı gibi, somut olayda gelişen durumun gerçekleşmesi yanında Borçlar Kanunu'nun zamanaşımını düzenleyen 60. maddesinde "zarar ve ziyan yahut manevi zarar namıyla nakdi bir meblağ tediyesine müteallik dava, mutazarrır olan tarafın zarara ve failine ıttıla tarihinden itibaren bir sene ve her halde zararı müstelzim fiilen vukuundan itibaren on sene mürrurundan sonra istima olunmaz... Şu kadar ki zarar ve ziyan davası, ceza kanunların mucibince müddeti, daha uzun mürruru zamana tabi cezayı müstelzim bir fiilden neşet etmiş olursa şahsi davaya da o mürruru zaman tatbik olunur..." hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre davacının bedensel zararına yol açan eylemin suç teşkil etmesi karşısında kural olarak uzamış (ceza) zamanaşımının uygulanması gerekmektedir. Ne var ki, somut olayda da olduğu gibi haksız fiil tarihine göre ceza zamanaşımı geçmiş olsa bile davacının zararını tam anlamıyla öğrenememesi söz konusu olabilir. Bu durumda davacının zarara ıttıla, diğer deyimle zararı öğrenmesinin anlamı üzerinde durulmalıdır.

Burada önemli olan husus zarar gören davacının yasanın anladığı anlamda zarar veren olayın sonuçlarını, gidişatını, kesinleşen durumunu değerlendirecek bilgiye sahip olmasıdır. Zarar tamamlanmadan zarar gören açısından zararın belirli olduğu kabul edilemez. Zararın tamamlanması ise tüm sonuçları ile bilinmesiyle mümkündür. Eşyaya verilen zarar ile insana verilen zarar arasındaki temel fark da budur. Buna göre, davacının "zararı öğrenme" tarihinin Adli Tıp Kurumu 3.İhtisas Dairesinin maluliyet oranına ilişkin raporunun düzenlendiği 26.04.2000 tarihi olduğunu kabul etmek ve buna göre zamanaşımı süresini hesaplamak gerekir. Zira dosyadaki diğer raporlar davacının kesin zararını belirlemeye yeterli değildir. O halde; 06.10.2000 gününde açılan ikinci dava, Adli Tıp Kurumunun 26.04.2000 tarihli raporu ile yaralanmanın nihai sonucunun öğrenilmiş bulunulmasına göre yasal süre içerisinde açılmıştır. Bu nedenle, HUMK.nun 440. maddesinde yazılı sebeplerden hiç birisine dayanmayan ve yerinde olmayan karar düzeltme isteğinin reddine 09.07.2003 gününde

oyçokluğu ile karar verildi.
HGK.09.07.2003 , E.2003/4-463 - K.2003/471

Zararın nitelik ve kapsamı değişme gösteriyorsa "gelişen durum" sözkonusu olacağından, zamanaşımı bu gelişen durumun ortadan kalktığıнын öğrenilmesiyle başlar. Somut olayda, davacının trafik kazasına bağlı yaralanmasının kesin sonucu Adli Tıp Kurumu'nun raporundan öğrenildiği ve bu tarih esas alındığında, ek davanın süresinde açıldığıнын kabulü gerekir.

Dava trafik kazasından kaynaklanan yaralanma nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkindir. Yerel mahkemenin ek davanın süresi içerisinde açılmadığını gerekçe göstererek vermiş olduğu red kararı, Özel Dairesince bozulmuştur. Yerel mahkeme ile Yüksek Özel Daire arasındaki uyuşmazlık ek davanın zamanaşımı süresinde açılmış olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Somut olayda, davacı hakkında Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'nın 26.04.2000 tarihli maluliyet oranını saptayan heyet raporunda kaza tarihi olan 06.10.1994 tarihinden başlamak üzere trafik kazası nedeniyle sağlık durumundaki evreler ayrıntılı olarak irdelenmiş; davacı hakkındaki daha önce alınmış çeşitli raporlar incelendikten sonra, davacının arızası, %41.0 olarak saptanmıştır.

Bilindiği üzere, bazı hallerde, zararın öğrenilmesi, onun kapsamının değil, varlığının öğrenilmesi anlamındadır, zararın varlığı, niteliği ve esaslı unsurları hakkında bir dava açmaya, o davayı ciddi ve objektif bir şekilde desteklemeye, gerekçelerini göstermeye elverişli yeterli hal ve şartların öğrenilmesi, zararın öğrenilmiş sayılması için yeterlidir. (Örneğin Yargıtay 4.Hukuk Dairesi'nin 25.09.1978 gün ve 1978/11493-10367 sayılı; 04.12.1986 gün ve 1986/6073-8183 sayılı kararları).

Buna karşılık ortaya çıkan zarar, kendi özel yapısı içerisinde, sonradan değişme eğilimi gösteriyor, kısaca, zararı doğuran eylem veya işlemin doğurduğu sonuçlarda (zararın nitelik veya kapsamında) bir değişiklik ortaya çıkıyor ise, artık "gelişen durum" ve dolayısıyla, gelişen bu durumun zararın nitelik ve kapsamı üzerinde ortaya çıkardığı değişiklikler (zarardaki değişme) söz konusu olacaktır. Böyle hallerde, zararın kapsamını belirleyecek husus, gelişmekte olan bu durumdur ve bu gelişme sona ermedikçe zarar henüz tamamen gerçekleşmiş olamayacağı için zamanaşımı süresi bu gelişen durumun durduğunun veya ortadan kalktığıнын öğrenilmesiyle birlikte işlemeye başlayacaktır. (bu yoldaki Yargıtay kararlarına örnek olarak: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun, 15.11.2000 gün ve: 2000/21-1609 K: 2000/1699, 4.Hukuk Dairesi'nin 13.05.1980 gün ve 1980/3493-6206 sayılı; 26.01.1987 gün, 1986/7532 esas, 1987/485 karar sayılı kararı).

Önemle belirtilmelidir ki, burada sözü edilen "gelişen durum" kavramı, uygulamada çoğu kez yanlış anlaşıldığı şekilde, doğan zararın kapsamının zarar görence tam olarak öğrenilmesinin herhangi bir nedenle geciktiği (Örneğin buna ilişkin bilirkişi raporunun geç alındığı) durumlara ilişkin olan, böylesi bir durumu ifade eden bir kavram değildir. Eş söyleyişle, gelişen durum kavramı, salt zarar doğuran işlem ya da eylemin sonuçlarının gelişmesini ve bu nedenle zarar görenin bu konularda bilgi sahibi olabilmesinin zorunlu olarak bu gelişmenin tamamlanacağı ana kadar gecikmesini ifade

eder. Bu açıklamalar doğrultusunda somut olaya dönüldüğünde; davacının trafik kazasına bağlı yaralanmanın nihai sonucunun Adli Tıp Kurumunun 26.04.2000 tarihli raporundan öğrendiği ve bu tarih esas alındığında; 06.10.2000 tarihinde açılan ek davanın süresinde açıldığının kabulü gerekir. Hal böyle olunca; yerel mahkemece Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır. HGK.06.11.2002, E.2002/4-882 - K.2002/874

Beden zararında gelişen durumun tamamlanmasından sonra, işgücü kayıp oranı Adli Tıp Kurumu'ndan alınacak raporla kesin belli olacağından zamanaşımından söz edilemez. Dava, trafik kazasından kaynaklanan yaralanma nedeniyle tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece istem 2 yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle reddedilmiş, karar davacı tarafından temyiz edilmiştir. Davaya konu olan trafik kazası 06.10.1994 tarihinde olmuştur. Davacının mevcut yaralanması sonucu 20.4.1995 tarihine kadar tedavilerinin Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesinde devam ettiği, daha sonra 14.11.1996 tarihi itibarıyla daimi işgücü kaybının belirlenmesine ilişkin Gebze Devlet Hastanesinin raporuna itibar edilmediği, bunun üzerine Adli Tıp Kurumunun 26.04.2000 tarihli raporu ile maluliyet oranının belirlendiği ve davanın 1 yıl içinde 06.10.2000 tarihinde açıldığı dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, olayda gelişen durum olduğundan davacı zararını bilmediğinden ve bilebilecek durumda olmadığından zamanaşımından söz edilemez. Anılan yön gözetilmeden yazılı gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir. 4.HD.15.11.2001, E.2001/6413 - K.2001/11160

Zamanaşımı süresinin başlaması için haksız eylemden zarar görenin hem "faili" hem de "zararı" öğrenmiş olması gerekir. (BK. 60/1) Eğer zararın kapsamı gelişen bir durumdan ileri geliyorsa, gelişme sona ermeden önce zamanaşımı işlemeye başlamaz. Bedensel zararın gelişim gösterdiği durumlarda da aynı ilke geçerlidir. Buna göre, zamanaşımı süresi, bedensel zararı kesin olarak saptayan son tıbbi raporun verilmesinden sonra işletilmeye başlatılmalıdır. Dava, trafik kazası sonucu davacının yaralanması nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkin ek davadır. Davalılar, olay tarihinden itibaren TCK'nun 102/4. maddesinde öngörülen beş yıllık zamanaşımı süresi geçtikten sonra açılan ek davanın reddini savunmuşlardır. Mahkeme, "davalının kamu davası sonucu cezalandırıldığı, buna göre fiilin TCK'nun 102/4. maddesine göre beş yıllık zamanaşımına tabi olup, ek davanın olay tarihinden itibaren zamanaşımı süresi geçtikten dokuz yıl sonra açıldığı" gerekçesiyle davanın reddine dair verdiği karar, özel dairece bozulmuştur. Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davacının trafik kazasından doğan gelişen zararının bulunup bulunmadığı, zamanaşımı süresinin başlangıcına, en son rapor tarihinin mi, yoksa olay tarihinin mi esas alınması gerektiği noktalarında.

Öncelikli olarak, bir usul hukuku kavramı olan zamanaşımı olgusu üzerinde

durulmalıdır. Zamanaşımı; yasada belirlenen koşullar altında bir alacağa ilişkin dava hakkının, belli bir sürenin geçmesi sonucu düşmesidir. Zamanaşımına uğramış bir borç ödenebilir niteliğini yitirmemekte, ancak dava edilemeyen eksik bir borca dönüşmektedir. Eş deyişle, zamanaşımı borcu ortadan kaldırmaz, ancak borç yaptırım gücünden yoksun kalır. Yasa koyucu, Borçlar Kanunu'nun 125. ve devamı maddelerindeki genel zamanaşımı süresinden ayrılarak, haksız eylemler için Borçlar Kanunu'nun 60. maddesinde zamanaşımı sürelerini özel olarak düzenlemiştir. Borçlar Kanunu'nun 60. maddesinin birinci fıkrasında, "zarar ve ziyan yahut manevi zarar namıyla nakdi bir meblağ tediyesine müteallik dava, mutazarrır olan tarafın zarara ve failine ittılai tarihinden itibaren bir sene ve herhalde zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren on sene mürurundan sonra istima olunmaz" hükmüne yer verildikten sonra; ikinci fıkrasında, tazminat isteminin ceza yasalarının daha uzun bir zamanaşımı süresine bağlı tuttuğu cezalandırılabilir bir eylemden ileri gelmesi halinde daha uzun olan ceza zamanaşımı süresinin uygulanacağı vurgulanmıştır. Madde metnine göre, gerek Borçlar Kanunu'nun 60/1. fıkrasında öngörülen zamanaşımı süresinin, gerekse ceza kanunları gereğince öngörülen uzamış ceza zamanaşımı süresinin, zararı ve faili öğrenme tarihinden başlayacağına duraksama bulunmamaktadır. Bu noktada, "zararın öğrenildiği tarihin" belirlenmesinde yarar vardır. Öğreti ve uygulamada kabul edilen genel kurala göre, zarar görenin zararı öğrenmesinden amaç, zararın mahiyeti (kapsamı) ve esaslı unsurları hakkında bir dava açmaya, davayı ciddi ve objektif şekilde desteklemeye ve davanın gerekçelerini göstermeye elverişli bütün hal ve şartları öğrenmiş olmasıdır. Eğer zararın kapsamını belirleyecek husus "gelişmekte olan bir durum" ise zamanaşımı bu gelişme sona ermedikçe işlemeye başlamaz. Yeri gelmişken belirtilmelidir ki, "gelişen durum" aynı olaya ilişkin olarak zaman içinde zararın artması veya yeni zararların doğması halidir. Bundan ayrı, zarar görenin kendi imkânlarıyla ya da başkasının yardımıyla zarar verici fiilin sonuçlarının gidişini ve kesinleşen durumu değerlendirebilmesi gerekir. Özellikle, vücut bütünlüğünün ihlalinden doğan zarar, ancak bakım ve tedavi sonucunda düzenlenen hekim raporuyla belirli bir açıklığa kavuşmaktadır. Zararın mahiyet ve şumülü anlaşılmadan mutlaka haksız eylem tarihinden itibaren dava açılması gerektiği yolundaki bir görüş, Borçlar Kanunu'nun 60. maddesinin "zararı öğrenme" kavramına uygun düşmez. Nitekim, İsviçre Federal Mahkemesi kararları ve öğretide, vücut bütünlüğünün ihlalinden doğan zararlarda zamanaşımı süresinin ancak kesin teşhisten, özellikle sürekli sakatlığa ilişkin kesin raporun öğrenilmesinden sonra işlemeye başlayacağı kabul edilmektedir. (Prof. Dr. İsmet Sungurbey, Medeni Hukuk Sorunları, IV Cilt, İstanbul 1980, S: 415 vd. BGE "İsviçre Federal Mahkemesi Kararları, Resmi Külliyyat" Cilt 89 11S: 415; BGE, 89 11 402). Somut olayda, Balıkesir SSK Hastanesi'nin 25.1.1991 tarihli olay tarihi itibarıyla düzenlenen raporunda, davacının sol kalça sub kapikal kırığı, sol humerus kırığı, burun kırığı mevcut olup, hayati tehlikesinin bulunduğu belirtilmiş; ardından davacı 20.8.1991 gününde açtığı ilk davada, davalılardan Hüseyin'in kusurlu davranışlarıyla meydana gelen trafik olayı sonunda cismani zarara uğradığı, tedavi ve diğer harcamalarının devam ettiği, tedavisinin çok uzun süreceğini ileri sürmek suretiyle fazlaya ilişkin talep

hakkını saklı tutarak, şimdilik kaydıyla 45.500.000 TL. maddi tazminat istemiştir. Bu davanın devamı sırasında İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Ana Bilim Dalı'nda 19.9.1996 günü muayene olmuş ve düzenlenen 11.10.1996 tarihli raporda, "sol kol humerus kemiğinde kırık ve uyluk kemiği boyun kırığı nedeniyle ortopedik ameliyat geçirdiği, ancak (sol) uyluk kemiği başında nekroz geliştiği" ve "kalça eklemünde flexion 90 derece, abduksiyon 60 derece olmak üzere hareketlerinde kısıtlanma saptandığı, maluliyet raporunun adli tabiblikçe verilmesinin uygun olduğu" belirtilmiştir. Nihayet davacı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı 3. İhtisas Kurulu'na sevk edilmiş, 24.12.1997 günü yapılan muayenesinden sonra mahkemeden yeniden çektilirilecek grafileri istenerek, 8.11.1999 tarihli son rapor düzenlenmiştir. Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu'nun raporunda, "sol kalçada ileri derecede aortroz görüldüğü, hali hazır durumu ile yaşına göre, % 27,2 (yüzde yirmiyedi nokta iki) oranında meslekte kazanma gücünden kaybetmiş sayılacağı, ileride total kalça protezi uygulanması halinde yeniden değerlendirileceği" mütalaa olunmuştur. Şu hale göre, davacının olay nedeni ile oluşan zararı gelişen bir durum göstermektedir. Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu'nca düzenlenen 8.11.1999 tarihli raporda dahi davacının zararı kesin ve net olarak belirlenememiş, ancak zarar belli bir açıklığa kavuşmuştur. Görülüyor ki, davacının en son raporun alınmasından önce bir tazminat davası açması esasen mümkün değildir. Bu durumda, davanın 8.11.1999 günlü son raporun alınmasından ve meslekte kazanma güç kaybının öğrenilmesinden sonra beş yıllık zamanaşımı süresi geçmeden, 10.8.2000 tarihinde açıldığı anlaşıldığından, mahkemece davanın reddine karar verilmesi ve yerinde olmayan gerekçelerle direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır. HGK.27.11.2002, E.2002/4-1022 - K.2002/1034

Zarar tamamlanmadan zarar gören açısından zararın belirli olduğu kabul edilemez. Zararın tamamlanması ise tüm sonuçları ile bilinmesi ile mümkündür. Eşyaya verilen zarar ile insana verilen zarar arasındaki temel fark da budur. Buna göre davacının "zararı öğrenme" tarihinin, Adli Tıp Kurumu'nun maluliyet oranına ilişkin raporunun düzenlendiği tarih olduğunu kabul etmek gerekir. Dava, trafik kazası sonucu yaralanmadan kaynaklanan maddi ve manevi tazminat isteğine ilişkindir. Davalılar zamanaşımı def'inde bulunmuşlar, davanın reddini savunmuşlardır. Mahkemece; davacının kesin ve maluliyetine ilişkin raporlar alınmış, kusur durumları incelenmiş, davalıların zamanaşımı def'i reddedilerek birleştirilen dosya ile birlikte davacının isteminin kısmen kabulüne karar verilmiştir. Bu karar davalı tarafından temyiz edilmiştir.

Özel Dairece; olayda uygulanacak uzamış 5 yıllık (ceza) zamanaşımı süresinin ikinci davanın açılmış olduğu tarihte gerçekleştiği, ikinci davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiği, gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar verilmiş, davacı vekilinin karar düzeltme istemi oyçokluğu ile reddedilmiştir. Yerel Mahkeme; Adli Tıp Kurumunun 29.12.1997 tarihli raporunda hastanın yeniden 6.7.1997 tarihinde yatırılıp kapalı redüksiyon uygulandığının belirtildiği, bu durumda hastanın 6.7.1997 tarihinde halen tedavi gördüğünün anlaşıldığı, bu tarih esas alınsa

dahi bir yıl içinde ikinci davanın açıldığı, diğer yandan davacının maluliyet durumunun da bu raporla belirlendiği, olayda gelişen bir durum olduğu, zararın davacı açısından bu tarihte belirli hale geldiği her iki davanın da yasal sürede açıldığı, gerekçesiyle önceki kararında direnmiştir.

Uyuşmazlık; birleştirilen ikinci davada zamanaşımının gerçekleşip gerçekleşmediği noktasında toplanmaktadır. Somut olayda; Davacının bedensel zararına yol açan olay 14.4.1993 tarihinde meydana gelmiştir. Davacı 7.4.1995 tarihinde maddi ve manevi tazminat istemli ilk davayı, 9.6.1998 tarihinde de maddi tazminat istemli ikinci davayı açmıştır. Her iki dosya mahkemece birleştirilmiştir. Davacının bedensel zararına yol açan eylemin suç teşkil etmesi karşısında kural olarak uzamış (Ceza) zamanaşımını uygulanması gerekir. Ancak, haksız fiil tarihine göre ceza zamanaşımı geçmiş olsa bile davacının gelişen durumunun varlığı nedeniyle zararını tam anlamıyla öğrenememesi söz konusu olabilir. Bu durumda davacının zararı öğrenmesinin anlamı üzerinde durulmalıdır. Burada önemli olan husus zarar gören davacının yasanın anladığı anlamda zarar veren olayın sonuçlarını, gidişatını, kesinleşen durumunu değerlendirecek bilgiye sahip olmasıdır. Zarar tamamlanmadan zarar gören açısından zararın belirli olduğu kabul edilemez. Zararın tamamlanması ise tüm sonuçları ile bilinmesi ile mümkündür. Eşyaya verilen zarar ile insana verilen zarar arasındaki temel fark da budur. Buna göre davacının "zararı ıtıla" diğer bir deyimle "zararı öğrenme" tarihinin Adli Tıp Kurumu 3.İhtisas Dairesinin maluliyet oranına ilişkin raporunun düzenlendiği 29.12.1997 tarihi olduğunu kabul etmek ve buna göre bir yıllık zamanaşımı süresini hesaplamak gerekir. Zira dosyadaki diğer raporlar davacının kesin zararını belirlemeye yeterli değildir. Davacının 9.6.1998 tarihinde açtığı ve ek dava Adli Tıp Rapor tarihine göre bir yıllık zamanaşımı süresi dolmadan açılmıştır. Mahkemece davalı tarafın zamanaşımı def'inin reddine ve davanın esasının incelenmesine ilişkin direnme kararı yukarıda açıklanan nedenlerle yerindedir. Ne varki Özel Dairece işin esasına yönelik temyiz itirazları incelenmemiştir. Bu durumda esasa ilişkin temyiz itirazlarının incelenmesi için dosya Özel Dairesine gönderilmelidir. HGK.21.03.2001, E.2001/4-258 - K.2001/276

Zararın kapsamı gelişen bir durumdan ileri geliyorsa, gelişme sona ermeden önce zamanaşımı işlemeye başlamaz. Bedensel zararın gelişim gösterdiği durumlarda da aynı ilke geçerlidir. Davacı, işgücü kaybına ilişkin raporu duruşma günü öğrendiğine göre davanın süresinde açıldığı kabul olunmalıdır.

Dava, davacının, eşine ait markette müşterinin poşetine maden sodası koyarken, şişenin patlayarak sol gözünün görme yeteneğini kaybetmesine ihmalleri ile neden olan şişeyi üreten davalılar T.Ş.C.Fabrikaları A.Ş ile A.C.Sanayii A.Ş ve marka sahibi davalı A. Belediyesinden maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece davanın olayın meydana geldiği 13.5.2000 tarihinden itibaren bir yıllık zamanaşımı süresi içinde açılmadığı gerekçesi ile dava red edilmiştir. Karar davacı tarafından temyiz edilmiştir. Zamanaşımı süresinin başlaması için haksız eylemden zarar görenin hem "faili" hem de "zararı" öğrenmiş olması gerekir. (BK. 60/1) Eğer zararın kapsamı gelişen bir

durumdan ileri geliyorsa, gelişme sona ermeden önce zamanaşımı işlemeye başlamaz. Bedensel zararın gelişim gösterdiği durumlarda da aynı ilke geçerlidir. Olay 13.5.2000 günü meydana gelmiş olup, davacı tarafından üretici firma " B. Kaynak Suyu Maden Suyu Meşrubat Gıda Pazarlama San.Tic. Ltd Şti." aleyhine 25.10.2000 gününde dava açılmıştır. Bu davanın devamı sırasında 13.10.2000 gününde kontrollerinin devam ettiği, daha sonra İstanbul Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Dairesinin 4.6.2001 tarihindeki raporunda ise davacının sağ vizyon 10/10, sol vizyon 50 cmps, tashih ile 3-4/10, afak opere olduğu gözlük takamayacağı saptanarak yaşına göre % 38,2 oranında kalıcı işgücü kaybı belirlenmiş ve bu rapor 25.7.2001 tarihinde dosyaya sunulmuştur. Bu davanın duruşması ise 12.9.2001 gününe bırakılmıştır. Kural olarak davacının bu raporu duruşma günü öğrendiği düşünülebilir. Ne var ki davacı raporu 28.8.2001 günü öğrendiğini açıklamış ve bunun aksini davalılar ileri sürmemişlerdir. Şu durum itibariyle davacının yaralanma sonucu tedavisinin devam ettiği gerçek zararın 4.6.2001 tarihli rapor ile belirlendiği ve bu raporda yukarıda açıklandığı üzere 28.8.2001 günü öğrenildiği anlaşılmaktadır. Eldeki işbu dava ise 27.8.2002 günü açıldığına ve böylece gerçek zararın öğrenildiği tarihten itibaren bir yıllık zamanaşımı süresi geçmediğine göre istemin esası hakkında hüküm kurmak gerekirken, olay tarihi esas alınarak davanın zamanaşımı nedeniyle reddi doğru görülmemiştir. Karar bu nedenle bozulmalıdır.

4.HD.31.10.2003, E.2003/7217 - K.2003/12527

Davacı, malûliyet raporu alınmadan zararını bilebilecek durumda olmadığı için, zamanaşımı süresinin dolduğundan söz edilemez. Ceza zamanaşımı süresi geçmiş olsa dahi, hukuk zamanaşımı, gelişen durum tamamlanıp maluliyet raporu alındıktan sonra işlemeye başlayacaktır. Dava haksız eylem nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararın tazmini istemine ilişkindir. Mahkemece, davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiş, hüküm davacı tarafından temyiz edilmiştir. Davacı, 15.05.2001 tarihli dava dilekçesiyle davalının başına çekiçle vurarak yaralaması nedeniyle sürekli işgücü kaybına uğradığını belirterek uğradığı zararın ödettilmesini istemiştir. Haksız eylem 14.10.1995 tarihinde meydana gelmiştir. Davalı (olay tarihinde yürürlükte bulunan) TCK'nun 456/2 maddesine göre yargılanıp cezalandırılmış ve ceza davası 23.05.2007 tarihinde kesinleşmiştir. Haksız eyleme davayı tazminat davalarında Borçlar Kanunu'nun 60/1.maddesine göre zamanaşımı süresi fiil ve failin öğrenilmesinden itibaren bir yıl ve her halde on yıldır. Somut olayda haksız eylem 14.10.1995 tarihinde meydana gelmiş olup, davacı bu davayı (10) yıllık genel zamanaşımı süresi dolmadan 15.05.2001 tarihinde açmıştır. Davacı %40 oranında malûl kaldığına ilişkin zararını dava açıldıktan sonra bu dosyada alınan 01.06.2005 tarihli Adli Tıp Kurumu raporu ile 29.09.2005 tarihli oturumda öğrenmiştir. Eldeki dava ise öğrenme tarihinden önce 15.05.2001 tarihinde açmıştır. Mahkemece bedensel zararında gelişen bir durumun bulunup bulunmadığı Adli Tıp Kurumu'ndan alınan 21.10.2005 ve 25.05.2006 tarihli raporlarla araştırılmıştır. Bu raporlara göre davacının maluliyet durumunun, davacının hastaneden taburcu edildiği 16.10.1995

tarihinde belli olduğu ve bu tarihten itibaren gelişen bir durum olmadığı tespiti yapılarak, 16.10.1995 tarihinden davanın açıldığı 15.05.2001 tarihine kadar (1) yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Her ne kadar davacının bedensel zararı 16.05.1995 tarihinde kesinleşse de, davacı malûliyet zararını ancak 01.06.2005 tarihli raporu aldığı 29.09.2005 tarihli oturumda öğrenmiştir. Şu durumda zararın, malûliyet raporu tarihine kadar netleşmediğı, davacı, malûliyet raporu alınmadan zararını bilebilecek durumda olmadığı ve genel zamanaşımı süresi dolmadan bu davayı açtığından, zamanaşımı süresinin dolduğundan söz edilemez. Mahkemece işin esasının incelenip sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, zamanaşımı nedeniyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, hükmün bozulması gerekmıştır.

4.HD.20.03.2008, E.2007/8326 – K.2008/3640

Bedensel zararı öğrenme, zararın kesin şekilde belli olduğu tarihtir. Kontrol kaydı mevcut ise, zamanaşımının başlangıcı kesin rapor tarihidir. Davacının işgöremezlik oranı, çeşitli raporlar arasındaki çelişki giderildikten ve kaza tarihinden (16) yıl geçtikten sonra kesinlik kazandığına göre, BK.m.125'deki (10) yıllık zamanaşımı süresi kesin rapor tarihinden başlatılmalıdır. Dava, iş kazası sonucu sürekli işgöremezlik nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararın giderilmesi istemine ilişkindir. Davacının geçirmiş olduğu iş kazası sonucu malûl kaldığı uyuşmazlık konusu değildir. Uyuşmazlık, bu tür davalarda BK.125.maddesindeki zamanaşımı süresinin hangi tarihte başlatılması gerektiğı noktasında toplanmaktadır. Mahkemece, usulüne uygun yapılan zamanaşımı itirazı yerinde bulunarak davanın reddine karar verilmiş ise de, bu sonuç usul ve yasaya uygun değildir. Uygulama ve öğretide kabul edildiğı üzere, zamanaşımı failin ve zararın öğrenildiğı tarihten başlatılmalıdır. Somut olayda, zararın ne zaman öğrenildiğı önem kazanmaktadır. Zarar görenin zararı öğrenmesi demek, zararın varlığı, mahiyeti ve esaslı unsurları hakkında bir dava açma ve davanın gerekçelerini göstermeye elverişli bütün hal şartları öğrenmiş olması demektir. Eğer zararın genişliğini tayin edecek husus, gelişmekte olan bir durum ise zaman aşımı bu gelişme sona ermedikçe başlayamaz. Zararı öğrenme, zararın kesin şekilde belli olduğu tarihtir. Kontrol kaydı mevcut ise, zamanaşımı ancak kesin maluliyetin belirlendiğı tarihten başlatılmalıdır. Dava konusu olayda, sigortalıda SSK.Göztepe Hastanesi'nin 31.08.1990 tarihli raporuyla % 0 olarak belirlenen sürekli iş göremezlik oranı, davacının itirazı üzerine SSK Yüksek Sağlık Kurulu'nun 06.06.1995 tarihli kararlarıyla % 10,10 olarak düzeltilmiştir. Davacının sürekli iş göremezlik oranı 16.04.1996 tarihinde, SSK Göztepe Hastanesi'nin 21.03.1994 tarihli raporu dikkate alınarak 05.03.1998 tarihinde kontrol kaydıyla %28,20, SSK Okmeydanı Hastanesi'nin 11.09.1998 tarihli raporu dikkate alınarak 24.11.2000 tarihinde kontrol kaydıyla, % 23,20, SSK Okmeydanı Hastanesi'nin 23.11.2000 tarihli raporu dikkate alınarak % 31,20 olarak belirlenmiş; bu orana işverenin itirazı üzerine SSK Yüksek Sağlık Kurulu 11.12.2001 tarihinde davacının sürekli iş göremezlik oranının artma kaydıyla % 31,20 olduğuna karar vermiştir. Davalı işverenlik tarafından dava-cının 1990 yılında geçirdiğı iş kazası nedeniyle sürekli iş

göremezlik oranının tespiti için dava açılması sonucu İstanbul 3.İş Mahkemesi 2006/39 E. ve 2006/621 K. sayılı kararlar davacının 1990 yılında geçirdiği iş kazası nedeniyle sürekli iş göremezlik oranının %23,20 olduğuna karar verilmiş ve bu karar Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşmiştir. Sigortalıya bağlanacak gelir ve,' hükm edilecek tazminatın miktarını doğrudan etkilemesi nedeniyle işçide oluşacak meslekte kazanma güç kaybı oranının hiçbir duraksamaya yer vermeksizin saptanması gerekir. Sigortalının sürekli iş göremezlik oranı, İstanbul 3.İş Mahkemesinin 11.10.2006 gün, 2006/39 E ve 2006/621K sayılı kararıyla %23,2 olarak kesinleşmiştir. O halde, sigortalının ancak sürekli iş göremezlik oranı kesinleştiği 11.10.2006 tarihinde maddi ve manevi tazminatının belirlenmesine esas olacak zararı öğrendiği kabul edilmeli ve zaman aşımı süresinin hesabı bu tarihten itibaren başlatılmalıdır. Yargıtay HGK'nun 15.11.2000 gün ve 1609-1699 sayılı kararı da bu yöndedir. Ek dava, 05.04.2007 tarihinde açıldığına ve ıslah 12.02.2008 tarihinde yapıldığına göre, yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda Borçlar Kanunu'nun 125. maddesinde düzenlenen 10 yıllık zamanaşımı süresinin de dolmadığı açık-seçiktir. Mahkemece bu maddi ve hukuki olgular göz önünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir. O halde, davacının bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır. 21HD.01.07.2008, E.2008/8354 - 2008/10199

Zarar tamamlanmadan zarar gören açısından zararın belirli olduğu kabul edilemez. Zararın tamamlanması tüm sonuçlarıyla bilinmesiyle mümkündür. Davacı bedensel zararını Adli Tıp raporuyla öğrendiğine göre, davanın süresinde açıldığının kabulü gerekir.

Haksız eylem gününe göre ceza zamanaşımı geçmiş olsa bile, davacının (bedensel zararında) gelişen durumun varlığı nedeniyle, zararını tam anlamıyla öğrenememesi söz konusu olabilir. Bu durumda davacının zararı öğrenmesi üzerinde durulmalıdır. Burada önemli olan, zarar gören davacının yasanın anladığı anlamda zarar veren olayın sonuçlarını, gidişatını, kesinleşen durumunu değerlendirecek bilgiye sahip olmasıdır. Zarar tamamlanmadan zarar gören açısından zararın belirli olduğu kabul edilemez. Zararın tamamlanması tüm sonuçlarıyla bilinmesiyle mümkündür. Eşyaya verilen zarar ile insana verilen zarar arasındaki temel fark da budur. Buna göre davacının "zararı öğrenme" tarihinin Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı raporunun tebliğ edildiği tarih olduğunu kabul etmek ve buna göre zamanaşımı süresini hesaplamak gerekir. Davacının beden gücü kaybından doğan maddi tazminata ilişkin dava iki yıllık zamanaşımı süresi dolmadan açılmıştır. O halde, işin esasını incelenerek varılacak sonuca uygun bir karar verilmesi gerekirken, yerinde olmayan gerekçeyle istemin zamanaşımı nedeniyle reddedilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir. 4.HD.28.05.2009, E.2009/5283 - K.2009/7219

Haksız eylem gününe göre ceza zamanaşımı geçmiş olsa bile davacının "bedensel zararında" gelişen durumun varlığı nedeniyle zararını tam anlamıyla öğrenememesi söz konusu olabilir.

Bu durumda, "zararı öğrenme" tarihinin, Adli Tıp Kurumu'nun maluliyet oranına ilişkin

kesin rapor tarihi olduğunu kabul etmek ve (ceza zamanaşımı dolmuş olmasına göre) 2918 sayılı KTK.109/1.maddesindeki iki yıllık zamanaşımını, bedensel zararı kesin öğrenme tarihinden başlatmak gerekir. Dava, trafik kazası sonucu yaralanma nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacı, 24.11.2000 günü meydana gelen trafik kazası nedeniyle yaralandığını belirterek maddi ve manevi tazminat istemli ilk davayı 17.6.2002 gününde açmış, 7.2.2007 günlü ıslah dilekçesiyle de ilk davayı açarken saklı tuttuğu fazlaya ilişkin beden gücü kaybının ödetilmesini istemiştir. Mahkemece, davalının süresinde ileri sürdüğü zamanaşımı defi kabul edilerek davanın ıslah edilen bölümü zamanaşımı nedeniyle reddedilmiştir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası'nın 109. maddesinin 1.bendinde; motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazminine ilişkin taleplerin, zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve herhalde, kaza gününden başlayarak on yıl içinde zamanaşımına uğrayacağı; aynı maddenin 2.bendinde de davanın, cezayı gerektiren bir fiilden doğması ve ceza yasasının bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş bulunması durumunda bu sürenin, maddi tazminat talepleri için de geçerli olduğu belirtilmiştir. Somut olayda olduğu gibi, haksız eylem gününe göre ceza zamanaşımı geçmiş olsa bile davacının (bedensel zararında) gelişen durumun varlığı nedeniyle zararını tam anlamıyla öğrenememesi söz konusu olabilir. Bu durumda davacının zararı öğrenmesinin üzerinde durulmalıdır. Burada önemli olan, zarar gören davacının yasanın anladığı anlamda zarar veren olayın sonuçlarını, gidişatını, kesinleşen durumunu değerlendirecek bilgiye sahip olmasıdır. Zarar tamamlanmadan zarar gören açısından zararın belirli olduğu kabul edilemez. Zararın tamamlanması tüm sonuçları ile bilinmesiyle mümkündür. Eşyaya verilen zarar ile insana verilen zarar arasındaki temel fark da budur. Buna göre davacının "zararı öğrenme" tarihinin Adli Tıp Kurumu'nun maluliyet oranına ilişkin raporunun düzenlendiği 7.10.2005 günü olduğunu kabul etmek ve buna göre 2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası'nın 109/1. maddesinde öngörülen iki yıllık zamanaşımı süresini hesaplamak gerekir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 21.3.2001 gün ve 2001/4-258 Esas-2001/276 Karar sayılı kararı da bu yöndedir. Davacının beden gücü kaybından doğan maddi tazminata ilişkin 7.2.2007 günlü ıslah dilekçesi ile açtığı dava, Adli Tıp Kurumu rapor tarihine göre iki yıllık zamanaşımı süresi dolmadan açılmıştır. O halde, ıslah edilen miktar yönünden de işin esası incelenerek varılacak sonuca uygun bir karar verilmesi gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçeyle, ıslah edilen bölümün zamanaşımı nedeniyle reddedilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir. 4.HD.30.01.2009, E.2008/5440 - K.2009/1354

Bedensel zararın gelişim gösterdiği durumlarda zamanaşımına başlangıç olarak hastalık seyrinin yani gelişimin tamamlandığı tarihin esas alınması gerekir. Davacı, iş kazası sonucu maluliyetinden doğan maddi ve manevi tazminatın ödetilmesine karar verilmesini istemiştir. Uygulama ve öğretide kabul edildiği üzere, zamanaşımı failin ve zararın öğrenildiği tarihten başlatılmalıdır. Zarar görenin zararı öğrenmesi

demek, zararın varlığı, mahiyeti ve esaslı unsurları hakkında bir dava açma ve davanın gerekçelerini göstermeye elverişli bütün hal ve şartları öğrenmiş olması demektir. Vücut bütünlüğünün ihlalden doğan zarar, ancak bakım ve tedavi sonucunda düzenlenen hekim raporuyla belirli bir açıklığa kavuşur. Bedensel zararın gelişim gösterdiği durumlarda zamanaşımına başlangıç olarak hastalık seyrinin yani gelişimin tamamlandığı tarihin esas alınması gerekir. 21.HD.12.02.2009, E.2008/9866 - K.2009/1920

III- SÜREKLİ İŞGÖREMEZLİK ORANINDA HER ARTIŞ YENİ BİR OLGU, YENİ BİR DAVA KONUSUDUR. HER BİRİNİN ÖĞRENME GÜNÜNDEN BAŞLAYARAK YENİ BİR ZAMANAŞIMI İŞLEMEYE BAŞLAR.

Meslek hastalığı nedeniyle maluliyet derecesinin her artış kaydedişi, zararların istenmesine ilişkin yeni bir zamanaşımı süresine tabi, yeni bir olgudur. Her maluliyet derecesinin zamanaşımı, bu derecenin kesinleştiği tarihten başlar. Davacının meslek hastalığının ilk tespit tarihi 29.6.1956 ise de, bu tarihte maluliyet derecesi belli değildir. Maluliyet derecesinin her artış kaydedişi zararların istenmesine ilişkin yeni bir zamanaşımına tabi olacak yeni bir olgudur. Ve her maluliyet derecesine ait zamanaşımının başlangıç tarihi bu derecenin kesinleştiği tarihtir. Davacının işgöremezlik derecesi 16.6.1958 tarihinde saptanmış ve dava 15.8.1966 tarihinde açılmıştır. Kuşkusuz dava tarihinden geriye doğru 10 yıl dışında maluliyet derecesi belli ise uğranılan zararlara ilişkin dava kesimi zamanaşımına uğrar. Ancak olayda %40 maluliyet derecesine ilişkin rapor tarihinden dava tarihine kadar (10) yıl geçmediğinden zamanaşımından söz edilemez. HGK 21.09.1977, E.1976/10-2004 - K.1977/739 (YKD 1978/6-874)

Maluliyet artışı nedeniyle, olaydan (13) yıl sonra açılan tazminat davasına ilişkin zamanaşımı, bu maluliyetin artışının öğrenilmesiyle başlar. Trende yolculuk yaparken 5.1.1979 günü kaza geçirip yaralanan davacının maluliyet oranı %37 olarak saptanmış; bu oran üzerinden açılan dava sonuçlandıktan sonra, davacı maluliyet oranında yükselme olduğu savı ile yeni bir dava açmış ve bu dava Adli Tıp Kurumu'nun 25.11.1992 tarihli raporu ile belirlenen %43.2 artan maluliyet oranına dayandırılmıştır.

Davacının maluliyet oranındaki artışın önceki olaya bağlı ve fakat 25.11.1992 tarihli raporla ortaya çıktığı anlaşılmaya göre, bu ek maluliyet artışından doğan zararın da bu tarihte öğrenildiğinin kabulü ve buna bağlı tazminat davası zamanaşımının da bu tarihten itibaren başlatılması gerekir. Nitekim, doktrinde de zarar görenin sağlık durumunun, daha sonra kötüleşmesi halinde bundan doğan zararın bağımsız olarak ele alınacağı ve bu yeni zarar için yeni bir zamanaşımı süresinin işlemeye başlayacağı kabul edilmektedir (Bkz. Prof. Dr. F. Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt: 2, Sh. 433 ve orada atıfta bulunulan yerli ve yabancı yazarlar). O halde, yukarıda açıklamalara göre davalı vekilinin zamanaşımına yönelik temyiz itirazları varit olmadığı gibi, dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici

sebeplere ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davalı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir. Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı davalı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün onanmasına 21.2.1994 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

11.HD.21.02.1994, E.1993/6410 - K.1994/1301 (YKD. 1994/7-1099) Sürekli işgöremezlik oranında her artış ayrı bir olgudur. Anılan olguların olduğu günden zamanaşımının işlemeye başlayacağı Yargıtay'ın oturmuş ve yerleşmiş görüşlerindendir.

Zararlandırıcı sigorta olayına uğrayan işçide oluşan %42 sürekli işgöremezlik oranının tarihi 20.6.1987, yeniden belirlenen %63 oranının tarihi ise 17.4.1998'dir. Sürekli işgöremezlik oranında her artış ayrı bir olgudur. Anılan olguların olduğu tarihten itibaren zamanaşımının başlayacağı Yargıtay'ın oturmuş ve yerleşmiş görüşlerindendir. Zira tazminat hesabının meslekte kazanma güç kaybı oranlarının arttığı tarih dikkate alınarak yapıldığı hukuksal gerçeği ortadadır. Hal böyle olunca BK. 125. maddesinde öngörülen 10 yıllık zamanaşımı, haksız fiilin vuku bulduğu tarihten değil, sigortalıda oluşan sürekli işgöremezlik oranının olduğu tarihten başlaması gerektiği açıktır. Mahkemece bu maddi ve hukuki olgular gözönünde tutulmaksızın ve özellikle sürekli işgöremezlik oranlarının olduğu tarih itibarıyla davada 10 yıllık zamanaşımı süresinin dolmadığı gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir. O halde davacının bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır. 21.HD.23.03.1999, E.1998/9048 - K.1999/1982

İşgöremezlik derecesinde her artış yeni bir zamanaşımının başlangıcıdır. Davacının meslek hastalığına tutulduğu, önce 24.01.1954 tarihinde tespit edilmiştir. Hastalığın sebep olduğu malûliyet derecesi zamanla artmıştır. Nitekim önce %10 olan malûliyet derecesi, sonra %40 ve nihayet %75'e kadar yükselmiştir. Böylece, işveren davalının iş sözleşmesinin kendisine yüklediği sağlık tedbirlerini almamak suretiyle meydana gelmesine sebebiyet verdiği meslek hastalığının doğurduğu zararın mahiyet ve miktarı ancak 10.05.1966 tarihinde belli olduğu gözönünde tutularak davalının ileri sürdüğü zamanaşımı savunmasının reddi gerekirken, aksine düşünce ile dava tarihinden itibaren geriye doğru on yıllık süre içine giren malûliyet derecesinin karşılığı olan gelir kaybının hüküm altına alınmasının usule ve kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle; Özel Dairece, davalı yararına bozma kararı verilmiş ise de, yerel mahkemece önceki kararda direnilmiştir. Gerçekten dosya içeriğine göre davacının meslek hastalığı 19.11.1954 tarihinde %10 olarak tespit edilmiş; 01.10.1957'de hastalık derecesi %40'a, 02.04.1964'de %60'a, 07.04.1966'da %75'e yükselmiştir.

Mahkeme, Borçlar Kanunu 125.maddesi gereğince, olayda 10 yıllık zamanaşımının uygulanacağını ve hastalığın her artış kaydettiği tarihin yeni bir zamanaşımı başlangıcı sayılacağını kabul ile zamanaşımına uğramayan miktarın tahsiline karar vermiştir ki, mahkemenin bu görüşü dosya içeriğine ve kanuna uygun görüldüğünden, temyiz

itirazlarının reddiyle direnme kararının onanması gerekmiştir. (İKİD.1971,sayı: 121,sf.39-40)

HGK.18.11.1970, E.1970/9-26 - K.1970/635 K.

Artan işgöremezlik nedeniyle açılan davada 10 yıllık zamanaşımının başlangıcı işgöremezlik artışının hekim raporu ile tespit edildiği tarihtir. Davacı,meslek hastalığı sebebiyle tazminat istemiştir. Davalı, diğer savunmaları yanında zamanaşımı savunmasında bulunmuştur. Mahkeme, meslek hastalığının tespit edildiği tarih ile davanın açıldığı tarih arasında 10 yıldan fazla bir süre geçmiş olması sebebiyle davayı reddetmiştir.

Dosyadaki belge ve bilgilere göre davacının meslek hastalığı ilk defa 25.11.1955 tarihinde tespit edilmiştir. Malullüğü %10'dur.

Davacının ikinci muayenesi 22.8.1956 tarihinde yapılmış ve aynı meslek hastalığından ötürü malullük derecesinin %40 oranına yükseldiği görülmüştür. Bu duruma göre davacının %10 malullüğünü gerektiren ilk muayenesinden başlayarak 10 yıl geçmiş olduğu için %10 malullüğünün sebep olduğu gelir kaybını zamanaşımı sebebiyle istemesi mümkün değildir. Kararın bu yöne ilişkin kısmı doğrudur. Ancak davacının ikinci muayene tarihinden itibaren tespit edilen yeni malullüğünün sebep olduğu gelir kaybı için yeniden 10 yıllık zamanaşımı cereyan eder. İkinci muayene tarihi ile dava tarihi arasında henüz 10 yıllık süre geçmemiştir. O halde davacının yeni malullüğünün, yani %30 oranındaki malullüğüne göre gelir kaybını kapsayan dava incelenmeli ve varılacak sonuç uyarınca bir karar verilmelidir. Mahkemenin zamanaşımı sebebiyle isteğin tümünü reddetmesi usul ve kanuna aykırıdır.(İş Hukuku Der.1972/Mayıs-Haziran,sayı: 30-40,sf.12) 9.HD.30.06.1969, 2336-7539

İş kazası sonucu malul kalmış bir işçi, işverene karşı açtığı davada tazminat kararı aldıktan sonra maluliyet derecesinin artması halinde, artan kısım için yeniden tazminat davası açılabilir.

Davacı, davalının işyerinde 20.11.1962 tarihinde iş kazası geçirmiş, %11 işgöremezlik oranına göre tazminat istemiş ve hakkını almıştır. Bundan sonra S.S.Kurumu'nca yapılan muayenesinde malullüğünün %32'ye yükseldiğinin tespit edilmesi üzerine davacı yeni bir dava açmış, davalının kesin hüküm savunmasını kabul eden mahkeme davayı reddetmiştir.

Kesin hükümden söz etmek için usul hükümlerine göre tarafların, dava değerinin (müddeabihin) ve sebebin aynı olması gerekir. Gerçekten her iki davada taraflar ve sebep aynı olmakla birlikte dava konusu (müddeabih) aynı değildir. Davacı ikinci davasında %11 ile %32 arasındaki malullük farkının gerektirdiği tazminat istemiştir. O halde davacının tazminat isteği incelenmeli ve varılacak sonuç uyarınca bir karar verilmelidir. (İş Hukuku Der. 1971/Nisan, sayı:26, sf.11) 9.HD.30.01.1967, 11434-670

Sürekli işgöremezliğe ilişkin maddi ve manevi tazminat hakkı hüküm altına alındıktan sonra, artan işgöremezlik derecesi için yeniden manevi tazminat istenebilir.

İşyerinde çalışmakta iken meslek hastalığına yakalanan davacı, daha önce açtığı tazminat davasında %40 maluliyet üzerinden tazminat aldığını, oysa maluliyetinin %70'e yükseldiğini ileri sürerek bu orana göre maddi ve manevi tazminata hükmedilmesini ve fazla haklarının saklı kalmasına karar verilmesini istemiş, Mahkeme manevi tazminat isteğinin reddine karar vermiştir. Özel Dairece dosya incelenmiş aşağıdaki karar verilmiştir: Davacı daha önce %40 malul kaldığını ileri sürerek maddi ve manevi tazminat isteğinde bulunmuş ve %40 üzerinden gerçekleşen hakkı hüküm altına alınmıştır. Bu tarihten sonra malullük derecesi %70'e yükselmiştir. Davacı bu defa malullük derecesindeki artış oranında manevi tazminat istemiştir. O halde, davaya bakılarak artan kısım için iki tarafın mali ve içtimai durumlarına göre manevi tazminat takdir edilmesi gerekirken, davanın reddedilmesi usule ve kanuna aykırı olup, bozulmasına oy birliğiyle karar verilmiştir.

(İş Hukuku Dergisi, 1971/Mart, sayı:25, sf.6)
9.HD.20.10.1970, 6410-10871

Malûliyet derecesinin artması halinde, on yıllık süre içinde, artan kısım için tazminat istenebilir.

Davacı, meslek hastalığı sonucu %49 malûl kaldığını beyanla zararının ödetilmesini istemiş ve 14.10.1969 günlü oturumda malûliyetinin arttığını, bu artmayı istediklerini bildirmiştir.

Davalı ise zamanaşımı bulunduğu, davanın genişletilmesi ve değiştirilmesini kabul etmediklerini savunmuştur.

Mahkemece, meslek hastalığının 05.09.1958 tarihinde tespit edilmesine, davanın ise 16.01.1969 tarihinde açılmasına göre, on yıllık zamanaşımı süresi geçtiğinden 1962 yılında tespit edilen artmanın ayrı bir dava ile istenebileceği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

1968 yılında tespit edilen malûliyet %12'dir. 1962'den sonra ise %49'a yükselmiştir. Davacı da 14.10.1969 günlü oturumda bu artmayı istediğini bildirmiştir. İsteğin, davanın bir kısmına hasredilmesi davayı genişletme ve değiştirme olanak nitelenemez. Şu halde yapılacak iş, davanın esasını inceleyerek dava tarihinden geriye doğru zamanaşımı süresi sınırları içinde kalan artma derecesini tespit etmek ve sonucuna göre hüküm kurmaktır. Yazılı olduğu biçimde davanın reddi yasaya aykırıdır. (İş Hukuku Dergisi, sayı: 47, sf.28-29)

9.HD.13.04.1970, 1497- 3567

Manevi tazminatın bölünmezliği nedeniyle ancak bir defa istenebilir. Ancak zararın oluşumunda değişiklik ve daha ağırlaşmış bir durum (maluliyet derecesinde artış) olmuşsa, her olgunun ayrı olması nedeniyle birden fazla dava açılması olanaklıdır.

Dava haksız eylem nedeniyle uğranılan manevi zararın ödettirilmesi istemine ilişkindir. Davacı yaralanması nedeniyle manevi tazminat istemiş; daha sonra yaralanma derecesinin değiştiğinden bahsederek ikinci bir dava daha açıp yeniden manevi tazminat istemiş; Mahkemece ilk dava ile ikinci dava birleştirilmiş; böylece iki dava dilekçesi ile

miktarlar değişik olmak üzere iki ayrı manevi tazminat isteminde bulunulmuştur. Mahkemece ilk davadaki istem konusunda kısmen kabul kararı verilmekle birlikte, sonradan açılan dava için olumlu veya olumsuz bir karar verilmemiştir. Medeni Kanunun 47. maddesinde yaralanan kişinin manevi tazminat da isteyebileceği hükme bağlanmıştır. Manevi tazminatın kişinin ruh ve vücut bütünlüğünün bozulması, sosyal kişilik değerlerinin saldırıya uğraması gibi durumlarda istenebileceği yasal ve yerleşmiş yargı kararlarıyla kabul edilmiştir. Manevi tazminatın zararlandırıcı bir olay nedeniyle ancak bir defa istenebileceği, bu tazminat türünün bir gereğidir. Diğer bir anlatımla hukuk sisteminde manevi tazminatın bölünmezliği kabul edilmiş bulunmaktadır. Ancak zararlandırıcı eylem sonunda zararın oluşumunda değişiklikler, bu bağlamda daha ağırlaşmış durumların meydana gelmesi durumunda her olgunun ayrı olması nedeniyle birden fazla dava açılması olanaklıdır. Somut olay itibarıyla davacının yaralanmasından sonra alınan 13/10/1995, 2/7/1996, 5/7/1996, 11/9/1996, tarihli raporlara göre uyluk kemiği kırılması, omuz ve kürek kemiği yaralanması tespit edildiği, sağ bacadta iki santimetre kısalma olduğunu, kalça başında kan dolaşımı bozukluğu tespit edildiğini bu yaralanmaları nedeniyle Hamburg Çalışma Sağlık ve Sosyal Hizmetler İdaresi tarafından davacının %30 sakatlık derecesi olduğunun belirlendiğini belirtmiş ikinci davada ise 19/10/1997 tarihli rapora dayanılmış bu raporda sağ uylukta hareket kısıtlılığı belirlenip, ağrının artması durumunda yapay kalça yerleştirilerek takviye düşünöldüğü belirtilmiştir. İkinci raporda zararlandırıcı durumun ağırlaşması durumunda ikinci davanın da kabul edilmesi düşünölebilir.

O halde mahkemece yapılacak iş, birleştirilen dosyayı getirterek, raporları değerlendirmek, iki raporda belirtilen arazların farklı olduğu, ikinci rapordaki belirlemenin daha ağır sonuç doğurduğu anlaşıldığı takdirde yukarıda anılan ilkelere göre karar vermekten ibaret olup, birleşen dosya konusunda olumlu veya olumsuz karar verilmemiş olması usul ve yasaya aykırı bulunduğundan kararın bozulması gerekmiştir. 4.HD.04.10.2001, E.2001/7309 - K.2001/9031

Daha önce tazminat davasına konu edilip kesinleşen maluliyet oranının, giderek yükselmesinden dolayı artan maluliyet nedeniyle manevi tazminat istenmesi halinde, meslekte kazanma gücü kayıp oranının ulaştığı tarihin belirlenmesi ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir. Dava %16.19 fark maluliyet için manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacının meslekte kazanma güç kaybı oranı daha önce %23.5 olarak saptanmış ve bu oran üzerinden açılan maddi ve manevi tazminat davası hüküm altına alınıp kesinleştikten sonra, işgöremezlik oranının %39.24'e çıkması üzerine yeni bir dava ile manevi tazminat istenmiştir. Bu durumda yapılacak iş, sürekli işgöremezlik oranında artma tarihinin hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeksizin sağlıklı bir şekilde saptanması, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir.

21.HD.02.10.1997, 5684-5979(YKD. 1998/7-1045)

Maluliyet oranında bir artma olduğu taktirde, bu durum yeni bir olgu olup artan miktar için ayrı bir dava açılabilmesi mümkündür. Artan maluliyet farkı için ayrıca manevi

tazminat

da

istenebilir.

Dava, meslek hastalığı sonucu sürekli iş göremezliğe uğrayan davacı işçinin maddi ve manevi zararının giderilmesi istemine ilişkindir. Uyuşmazlık, 18.01.1994 tarihli rapora göre belirlenen %71 sürekli iş göremezlik oranı bakımından davalının zaman aşımı definin yerinde olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. Meslek hastalığı yada iş kazası nedeniyle belirlenen maluliyet oranında bir artma olduğu taktirde, bu durum yeni bir olgu olup artan miktar için ayrı bir dava açılabilmesi mümkündür. Meslek hastalığından kaynaklanan tazminat davalarında zaman aşımı süresi Borçlar Kanununun 125. maddesi gereğince 10 yıldır. Somut olayda davacının %71 oranındaki iş göremezliği 19.1.1994 tarihinde belirlenmiş ve bu oran üzerinden SSK tarafından sürekli iş göremezlik geliri bağlanmış böylece zarar oluşmuş ve zaman aşımı işlemeye başlamıştır. Hal böyle olunca da 27.3.2006 tarihinde %74,80 iş göremezlik için açılan manevi tazminat davasında ilk belirlenen %73'lük bölüm için 10 yıllık zaman aşımı oluştuğundan, yeni bir olgu olan artma miktarı diğer bir deyişle %3,80 fark maluliyet için manevi tazminat takdir etmek gerekirken, zararın ancak Ankara Meslek Hastalıkları Hastahanesinin 17.3.2006 tarihli cevabi yazılarıyla öngörülebilir ve istenebilir hale geldiğinden bahisle %74,80 iş göremezlik oranına göre manevi tazminat takdiri usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir. Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü: Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır. HGK.12.03.2008, E.2008/21-245 - K.2008/249